

SLOBODA PREJAVU A POVINNOSŤ VYSIELATEĽOV OBJEKTÍVNE A NESTRANNE INFORMOVAŤ

Zákonné obmedzenie slobody prejavu médií požiadavkou na objektívne a nestranné informovanie v rámci spravodajských programov a politicko-publicistických programov a s tým spojenou právomocou Rady pre vysielanie a retransmisiu ukladať sankcie za porušenie tohto ustanovenia je potrebné v pluralitnej demokratickej spoločnosti vykladať rigorózne v súvislosti s ochranou práv a slobôd iných, bezpečnosť štátu, verejného poriadku, ochranou verejného zdravia a mravnosti v zmysle čl. 26 ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 10 ods. 2 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

Otázku, či nesplnenie požiadavky uloženej § 16 ods. 3 písm. b) zákona č. 308/2000 Z. z. o vysielaní a retransmisii a o zmene zákona č. 195/2000 Z. z. o telekomunikáciách v znení neskorších predpisov zo strany vysielateľa sa dostáva do kolízie s verejným záujmom v zmysle čl. 26 ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 10 ods. 2 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, je potrebné skúmať vždy jednotlivo vzhľadom na konkrétnosti daného prípadu a charakter nedodržania požiadavky na objektívne a nestranné informovanie.

Zákonné obmedzenie slobody prejavu médií požiadavkou na objektívne a nestranné informovanie v rámci spravodajských programov a politicko-publicistických programov a s tým spojenou právomocou Rady pre vysielanie a retransmisiu ukladať sankcie za porušenie tohto ustanovenia nie je možné vyvodit' z ústavného práva jednotlivcov na prijímanie informácií v zmysle čl. 26 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky alebo čl. 10 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, keďže právo prijímať informácie zahŕňa právo prijímať informácie tak pravdivé, overiteľné a neutrálne, ako aj fiktívne, neoveriteľné, nepravdivé alebo pravdu skresľujúce či prezentujúce určitý svetonázor.

(Nález Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. II. ÚS 307/2014 z 18. decembra 2014)

Ústavný súd Slovenskej republiky na verejnom zasadnutí 18. decembra 2014 v senáte zloženom z predsedu Lajosa Mészárosa (sudca spravodajca), zo sudkyne Ľudmily Gajdošikovej a sudcu Sergeja Kohuta prerokoval prijatú sťažnosť obchodnej spoločnosti MAC TV, s. r. o., Brečtanová 1, Bratislava, právne zastúpenej advokátom Mgr. Petrom Ďurčekom, Advokátska kancelária Bugala – Ďurček, s. r. o., Drotárska cesta 102, Bratislava, pre namietané porušenie čl. 26 ods. 1, 2, 3 a 4 a čl. 46 ods. 1 a 2 Ústavy Slovenskej republiky, ako aj čl. 6 ods. 1 a 3 a čl. 10 ods. 1 a 2 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 3 Sžo 33/2012 z 1. augusta 2012 a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo obchodnej spoločnosti MAC TV, s. r. o., na slobodu prejavu a základné právo slobodne rozširovať informácie podľa čl. 26 ods. 1 a 2 v spojení s čl. 26 ods. 4 Ústavy

Slovenskej republiky a právo na slobodu prejavu podľa čl. 10 ods. 1 v spojení s čl. 10 ods. 2 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, ako aj základné právo na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a právo na spravodlivý súdny proces podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 3 Sžo 33/2012 z 1. augusta 2012 p o r u š e n é b o l i .

2. Základné právo obchodnej spoločnosti MAC TV, s. r. o., na preskúmanie zákonnosti rozhodnutia orgánu verejnej správy podľa čl. 46 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, práva obvineného z trestného činu podľa čl. 6 ods. 3 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, ako aj základné právo vyplývajúce z čl. 26 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 3 Sžo 33/2012 z 1. augusta 2012 p o r u š e n é n e b o l i .

3. Rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 3 Sžo 33/2012 z 1. augusta 2012 z r u š u j e a v e c v r a c i a Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky na ďalšie konanie.

4. Najvyšší súd Slovenskej republiky j e p o v i n n ý uhradiť obchodnej spoločnosti MAC TV, s. r. o., trovy právneho zastúpenia v sume 493,96 € (slovom štyristodevät’desiattri eur a deväť’desiatšesť centov) na účet advokáta Mgr. Petra Ďurčeka, Advokátska kancelária Bugala – Ďurček, s. r. o., Drotárska cesta 102, Bratislava, do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

5. Vo zvyšnej časti sťažnosti obchodnej spoločnosti MAC TV, s. r. o., n e v y h o v u j e .

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 12. novembra 2012 doručená sťažnosť obchodnej spoločnosti MAC TV, s. r. o., Brečtanová 1, Bratislava (ďalej len „sťažovateľka“), ktorou namieta porušenie čl. 26 ods. 1, 2, 3 a 4 a čl. 46 ods. 1 a 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), ako aj čl. 6 ods. 1 a 3 a čl. 10 ods. 1 a 2 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 3 Sžo 33/2012 z 1. augusta 2012 (ďalej aj „napadnuté rozhodnutie najvyššieho súdu“), rozsudkom Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) č. k. 2 S 80/2011-24 zo 16. mája 2012 (ďalej aj „napadnuté rozhodnutie krajského súdu“) a rozhodnutím Rady pre vysielanie a retransmisii (ďalej len „rada pre vysielanie“) č. RL/17/2011 z 1. marca 2011 (ďalej aj „napadnuté rozhodnutie rady pre vysielanie“) v správnom konaní vedenom pod sp. zn. 378-PLO/O-5916/2010 (spolu ďalej aj „napadnuté rozhodnutia“).

2. Ústavný súd uznesením z 18. júna 2014 prijal sťažnosť v časti namietaného porušenia čl. 26 ods. 1, 2, 3 a 4 a čl. 46 ods. 1 a 2 ústavy, ako aj čl. 6 ods. 1 a 3 a čl. 10 ods. 1 a 2 dohovoru rozsudkom najvyššieho súdu sp. zn. 3 Sžo 33/2012 z 1. augusta 2012 na ďalšie konanie a vo zvyšnej časti sťažnosť odmietol.

3. Zo sťažnosti a z jej príloh vyplýva, že sťažovateľka odvysielala 24. novembra 2010 v rámci televízneho programu „Noviny“ krátku správu informujúcu recipientov o stiahnutí političky A. B. z kandidátky politickej strany Slovenská národná strana (ďalej len „SNS“). Rada pre vysielanie sťažovateľke 3. januára 2011 doručila „Oznámenie o začatí správneho konania“ pre možné porušenie § 16 ods. 3 písm. b) zákona č. 308/2000 Z. z. o vysielaní a retransmisii

a o zmene zákona č. 195/2000 Z. z. o telekomunikáciách v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o vysielaní“) z dôvodu odvysielania informácie, čím mohlo dôjsť k nezabezpečeniu objektívnosti a nestrannosti programu. Sťažovateľka doručila 28. februára 2011 vyjadrenie k vedenému správne konaniu. Rada pre vysielanie doručila sťažovateľke rozhodnutie č. RL/17/2011 z 1. marca 2011, v ktorom ju uznala vinnou z porušenia povinnosti podľa ustanovenia § 16 ods. 3 písm. b) zákona o vysielaní. Sťažovateľka v zákonnej lehote napadla rozhodnutie rady pre vysielanie žalobou na krajskom súde, ktorou sa domáhala preskúmania zákonnosti a zrušenia rozhodnutia z dôvodu zásahu do jej práv. Dňa 4. júna 2012 bolo sťažovateľke doručené napadnuté rozhodnutie krajského súdu, ktorým prvostupňový súd žalobu sťažovateľky zamietol, keďže podľa názoru prvostupňového súdu bolo napadnuté rozhodnutie rady pre vysielanie vydané v medziach zákona a námietky sťažovateľky neodôvodňovali jeho zrušenie. Dňa 18. júna 2012 sťažovateľka podala proti napadnutému rozhodnutiu krajského súdu odvolanie na najvyššom súde. Dňa 11. septembra 2012 bolo sťažovateľke doručené napadnuté rozhodnutie najvyššieho súdu, ktorým najvyšší súd napadnuté rozhodnutie krajského súdu potvrdil.

4. Sťažovateľka namieta, že najvyšší súd, krajský súd a rada pre vysielanie svojimi už špecifikovanými rozhodnutiami vrátane konaní, ktoré napadnutým rozhodnutiam predchádzali, porušili jej základné právo na slobodu prejavu, spravodlivý súdny proces, súdnu a inú právnu ochranu garantované ústavou a dohovorom.

5. K odôvodneniu svojej sťažnosti sťažovateľka uvádza, že odvysielaním predmetného televízneho programu realizovala svoje právo na slobodu prejavu a šírenie informácií. Informácie odvysielané v predmetnom programe boli politického charakteru a recipientov informovali o závažnej otázke s potenciálnym verejným významom. Sťažovateľka informovala o stiahnutí dlhoročnej podpredsedníčky etablovanej politickej strany SNS z kandidátky v blížiacich sa voľbách do Národnej rady Slovenskej republiky (ďalej len „národná rada“), pričom priblížila recipientom aj kritický názor A. B. o inom politikovi, vtedajšom predsedovi SNS J. S. Téma parlamentných volieb a akékoľvek otázky súvisiace s kandidátkami a kandidátmi jednotlivých politických strán sa podľa sťažovateľky stretáva so širokým záujmom verejnosti a predstavuje informácie, ktoré je sťažovateľka ako „strážny pes“ demokracie povinná recipientom sprostredkovať. K slobode prejavu a právu na informácie o otázkach verejného záujmu existuje podľa odkazu sťažovateľky rozsiahla judikatúra Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej aj „ESLP“), v zmysle ktorej existuje len malý priestor na obmedzenie politických prejavov alebo debatu o otázkach verejného záujmu podľa čl. 10 ods. 2 dohovoru. Sťažovateľka uvádza, že odvysielaný program, ktorým realizovala slobodu prejavu a právo na šírenie informácií verejného záujmu, bolo možné zo strany orgánov štátu obmedziť len zákonom a na jeho základe a zároveň za splnenia podmienky, že takýto obmedzujúci zásah zo strany správneho orgánu alebo súdu je v demokratickej spoločnosti nevyhnutný na ochranu práv a slobôd iných, bezpečnosť štátu, verejného poriadku alebo ochranu verejného zdravia a mravnosti. V tejto súvislosti sťažovateľka poukázala na nález ústavného súdu sp. zn. III. ÚS 42/09.

6. Sťažovateľka uvádza, že orgány verejnej moci nijakým spôsobom nepreukázali a ani neodôvodnili oprávnenosť zásahu do slobody prejavu, keďže sa nezaoberali hodnotením kritérií zákonnosti, legitimity a proporcionality (nevyhnutnosti zásahu v demokratickej spoločnosti). Napriek skutočnosti, že sťažovateľka zásah do slobody prejavu a práva na spravodlivé súdne konanie namietala, orgány verejnej moci obmedzujúci zásah nijako neodôvodnili, najmä neuviedli naplnenie vyžadovaných kritérií na legitimitu zásahu do slobody prejavu

sťažovateľky a existenciu, resp. neexistenciu kritérií náležite neodôvodnili, čím došlo k porušeniu práva sťažovateľky na spravodlivé súdne konanie a zásah do slobody prejavu. K porušeniu práva na spravodlivé súdne konanie došlo podľa názoru sťažovateľky tým, že orgány verejnej moci sa nijakým spôsobom nezaoberali a ani sa nevysporiadali so splnením kritérií na legitímny zásah do slobody prejavu sťažovateľky a oprávnenosť zásahu nijakým spôsobom neodôvodnili.

7. K legalite zásahu sťažovateľka uviedla, že orgány verejnej moci môžu v zmysle konštantnej judikatúry obmedziť právo na slobodu prejavu sťažovateľky len v prípade, že takýto zásah je v súlade so zákonom. Sťažovateľka uvádza, že povinnosť zabezpečiť objektívnosť a nestrannosť odvysielaného programu síce vyplýva zo zákonného ustanovenia § 16 ods. 3 písm. b) zákona o vysielaní, avšak predvídateľnosť tohto ustanovenia je absolútne nedostatočná. Ustanovenie § 16 ods. 3 písm. b) zákona o vysielaní je formulované príliš všeobecne a nepresne, pričom nezodpovedá na primárnu otázku, čo sa rozumie pod pojmami objektívnosť a nestrannosť, a akým spôsobom je možné prispôbiť správanie tak, aby bola „objektívnosť a nestrannosť“ dosiahnutá. Sťažovateľka uvádza, že presná formulácia je požiadavkou zákona, a z tohto dôvodu nie je možné odkazovať na neurčité a legálne nedefinované pojmy. Sťažovateľka sa dokonca domnieva, že samotné ustanovenie § 16 ods. 3 písm. b) zákona o vysielaní je v rozpore s ústavou a dohovorom chráneným právom na slobodu prejavu, keďže prekračuje rámec prípustnosti obmedzenia práva na slobodu prejavu, a to aj s ohľadom na prijatý Európsky dohovor o cezhraničnej televízii. Sťažovateľka je toho názoru, že požiadavka zákonnosti zásahu nebola v prerokováanej veci splnená.

8. K legitimitě zásahu sťažovateľka uviedla, že z rozhodnutí orgánov verejnej moci v predmetnej veci je zrejmé, že legitímny cieľ na zásah do slobody prejavu sťažovateľky predstavuje v danom prípade ochranu práva verejnosti na príjem informácií. Sťažovateľka uvádza, že jej konaním nedošlo k zásahu a ani k ohrozeniu práva verejnosti na informácie. Sťažovateľkino konanie nespočívalo v reštrikcii alebo v odmietnutí poskytnúť určité informácie, ale práve naopak, sťažovateľka právu verejnosti na príjem informácií učinila zadosť, pretože informácie verejného záujmu verejnosti poskytla a rozšírila. Z rozhodnutí orgánov verejnej moci v predmetnej veci vyplýva, že orgány verejnej moci sledovali špecifický cieľ, a to domnelú ochranu práva verejnosti na objektívne a nestranné informácie. Sťažovateľka je však toho názoru, že tento cieľ nie je možné považovať za legitímny, keďže právo na objektívne a nestranné informácie nie je právom, ktoré by verejnosti prináležalo, resp. nie je právom, ku ktorého napĺňaniu by mala byť zviazaná sťažovateľka. Základným právom každého občana je právo na informácie. Právo na informácie sa v zmysle konštantnej judikatúry súdov vykladá ako právo informácie prijímať, zhromažďovať a rozširovať. Ústava nepriznáva právo na určitú kvalitatívnu stránku informácií, tzn. že právo na informácie nie je možné vykladať spôsobom, že pôjde o informácie pravdivé, nepravdivé, presné, nepresné, ironické, skreslené, neskraslené, nestranné, objektívne, neobjektívne, tendenčné atď. Právo na informácie je potrebné vykladať ako právo na akékoľvek informácie, a to bez ohľadu na ich kvalitatívnu stránku. Sťažovateľka sa nestotožňuje s názorom orgánov verejnej moci, že právo na informácie v sebe zahŕňa právo recipientov a zároveň povinnosť sťažovateľky prijímať, resp. poskytovať „objektívne a nestranné informácie“. Sťažovateľka zastáva názor, že právo na informácie v sebe nezahŕňa právne vynútiteľnú povinnosť sťažovateľky poskytovať informácie, ktoré budú „objektívne a nestranné“. Posúdenie skutočnosti, či určitá informácia je objektívna alebo nestranná, spadá pod subjektívne vyhodnotenie každého recipienta. Na obmedzovanie slobody prejavu vytvorením požiadavky objektívnosti a nestrannosti neexistuje legitímny cieľ

a v prípade, ak by aj existoval, zavedenie tejto povinnosti nie je nevyhnutné v demokratickej spoločnosti.

9. K proporcionálite sťažovateľka uviedla, že v demokratickej spoločnosti má byť objektivita a nestrannosť určitej informácie ponechaná na úvahu samotnému recipientovi, pričom úlohou štátu nie je cenzurovať a korigovať konkrétne informácie pre recipienta, ale vytvárať podmienky na to, aby existovala pluralita informácií, na základe ktorých si recipient vie vyhodnotiť, či určitá informácia bola alebo nebola objektívna. Nie je úlohou štátu „rozmyšľať“ za ľudí“ a určovať, ktorá informácia je objektívna a ktorá nie. Podľa sťažovateľky, ako je zrejmé z nálezu ústavného súdu sp. zn. PL. ÚS 15/98, je úlohou štátu – a to výlučne zabezpečením demonopolizácie masmédií – zvyšovať pravdepodobnosť, že verejnosť bude prijímať objektívne, pravdivé a nestranné informácie, pričom túto úlohu nie je možné previesť na orgán štátu, ktorý bude o pravdivosti, objektivite a nestrannosti informácií rozhodovať, a ani na sťažovateľku ako zástupcu masmédií, ktorých úlohou a právom je šíriť informácie akéhokoľvek druhu a kvality. Sťažovateľka je toho názoru, že sloboda prejavu zahŕňa podľa čl. 26 ústavy a podľa čl. 10 dohovoru ochranu tak informácií alebo myšlienok, ktoré sú prijímané pozitívne a sú považované za neútočné či indiferentné, ako aj ochranu informácií a myšlienok, ktoré provokujú, šokujú či znepokojujú, či už z hľadiska ich obsahu, alebo z hľadiska formy ich prezentácie. Nemožno do tejto slobody zasahovať na základe § 16 ods. 3 písm. b) zákona o vysielaní iba na základe skutočnosti, že časť verejnosti a orgánov verejnej moci s obsahom alebo formou prejavovaných myšlienok alebo informácií nesúhlasí, má odlišný názor alebo je ňou šokovaná či obťažovaná, pokiaľ zároveň nie je splnená podmienka existencie naliehavej spoločenskej potreby na obmedzení takejto slobody prejavu z dôvodov ochrany práv a slobôd iných, ochrany bezpečnosti štátu, ochrany verejného poriadku alebo ochrany verejného zdravia a mravnosti v demokratickej spoločnosti.

10. K slobode prejavu sťažovateľka ďalej odkázala na konštantnú judikatúru ESLP, v zmysle ktorej čl. 10 dohovoru nechráni len podstatu myšlienok a informácií, ale aj formu, akou sú tieto podávané, pričom nie je úlohou súdu ani vnútroštátnych orgánov, aby svojimi názormi nahradili názory žurnalistu (vysielateľa), pokiaľ ide o techniku spravodajstva, akú majú žurnalisti (vysielatelia) používať. Sťažovateľka je toho názoru, že skutočnosť, komu poskytne priestor na vyjadrenie, jednoznačne súvisí s technikou, a teda formou spracovania príspevku, pričom táto je v zmysle už uvedeného ustanovenia dohovoru a konštantnej judikatúry ESLP chránená právom na slobodu prejavu, pričom akékoľvek ukladanie povinnosti vysielateľovi alebo ukladanie sankcií za neposkytnutie priestoru na vyjadrenie zo strany sťažovateľky je zakázanou cenzúrou a neoprávneným zásahom do slobody prejavu sťažovateľky, ktoré nie je možné považovať za opatrenie nevyhnutné v demokratickej spoločnosti. Sťažovateľka na základe už uvedeného zastáva názor, že orgány verejnej moci jej neoprávnene ukladali spôsob, resp. formu, akým mala a akým v budúcnosti má spracovať príspevok a komu má dať priestor na vyjadrenie, čím porušili zákaz cenzúry a zasiahli do jej práva na slobodu prejavu. Judikatúra ESLP, ale aj ústavného súdu či najvyššieho súdu je podľa sťažovateľky napokon jednotná v tom, že nevyhnutnosť zásahu do práva na slobodu prejavu v demokratickej spoločnosti nie je daná tam, kde legitímny cieľ možno dosiahnuť iným spôsobom. V tejto súvislosti si sťažovateľka dovoľuje uviesť, že zákon o vysielaní upravuje inštitúty práva na opravu alebo práva na odpoveď, ktorých jednoznačným účelom je v prípadoch, keď dotknutá strana považuje určité tvrdenia za nepravdivé alebo skreslené, zjednať nápravu takýchto tvrdení. Sťažovateľka je toho názoru, že samotný právny poriadok umožňuje korekciu odvysielaných

informácií, a z tohto dôvodu zásah orgánov verejnej moci nemôže spĺňať požiadavku nevyhnutnosti v demokratickej spoločnosti.

11. K zásahu do práva na spravodlivé súdne konanie sťažovateľka uviedla, že „objektívnosť a nestrannosť“ určitej informácie orgány verejnej moci nemôžu a hlavne nie sú spôsobilé posúdiť len z odvysielaného príspevku, keďže tento tvorí len „finálny produkt“ získavania a šírenia informácií, a v zásade nemôže podať úplnú a presnú informáciu o jeho objektívnosti a nestrannosti. Orgány verejnej moci boli v zmysle judikatúry ESLP dokonca povinné skúmať, či pre informácie uvedené v samotnom príspevku existoval dostatočne presný a spoľahlivý skutkový základ zistený samotným spracovateľom (redaktorom) príspevku. V zmysle judikatúry ESLP nie je podľa sťažovateľky jej povinnosťou ako vysielateľa, aby zabezpečila, že odvysielaný príspevok budú všetci recipienti vnímať ako objektívny a nestranný, resp. aby príspevok ako objektívny a nestranný pôsobil, ale povinnosťou sťažovateľky a jej zamestnancov je, aby konali v dobrej viere a poskytli spoľahlivé a presné informácie v súlade s novinárskou etikou. Zjednodušene povedané, povinnosťou orgánov verejnej moci je skúmať, či sťažovateľka zabezpečila objektivitu a nestrannosť informácií na „vstupe“, a nie na „výstupe“, keďže objektivita a nestrannosť informácií na „výstupe“ bude vždy subjektívna a bude závisieť od množstva unikátnych faktorov na strane každého jedného recipienta informácie. V zmysle judikatúry ESLP, ktorá v danom prípade predstavuje záväzný výklad predmetného ustanovenia dohovoru, je porušením práva na spravodlivé súdne konanie sťažovateľky, ak orgán verejnej moci svedka nepredvolá, a zároveň toto predvolanie bolo nevyhnutné na zistenie pravdy a vypočutie svedka bolo na ujmu práv obhajoby. Sťažovateľka uvádza, že orgány verejnej moci napriek jej výslovnému a odôvodnenému návrhu nevykonali navrhovaný dôkaz – výsluch svedka (redaktora), ktorý samotný príspevok spracoval, z ktorého by bolo jednoznačne možné zistiť pravdu. Sťažovateľka tvrdí, že až posúdenie miery „objektivity“ redaktora (svedka) pri zbere informácií spolu s odvysielaným príspevkom mohlo jednoznačne a legitímne zodpovedať otázku, či odvysielaný príspevok bol objektívny a nestranný, pričom nevykonanie navrhnutého dôkazu vo výraznej miere znemožnilo právo obhajoby v konaní a porušilo právo sťažovateľky na spravodlivé súdne konanie.

12. Sťažovateľka navrhla, aby ústavný súd nálezom vyslovil, že jej práva zaručené čl. 26 ods. 1, 2, 3 a 4 a čl. 46 ods. 1 a 2 ústavy, ako aj čl. 6 ods. 1 a 3 a čl. 10 ods. 1 a 2 dohovoru rozsudkom najvyššieho súdu sp. zn. 3 Sžo 33/2012 z 1. augusta 2012 (pôvodne aj rozsudkom krajského súdu č. k. 2 S 80/2011-24 zo 16. mája 2012 a rozhodnutím rady pre vysielanie č. RL/17/2011 z 1. marca 2011 v správnom konaní vedenom pod sp. zn. 378-PLO/O-5916/20; v tejto časti sťažnosť ústavný súd pri predbežnom prerokovaní odmietol uznesením z 18. júna 2014, pozn.) boli porušené. Ďalej, aby ústavný súd napadnuté rozhodnutia zrušil vo všetkých ich výrokoch, aby vyslovil, že najvyšší súd (pôvodne spolu s krajským súdom a radou pre vysielanie spoločne a nerozdielne, pozn.) je povinný uhradiť sťažovateľke spravodlivé zadostučinenie vo výške 5 000 € v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti nálezu, a aby vyslovil, že najvyšší súd (pôvodne spolu s krajským súdom a radou pre vysielanie spoločne a nerozdielne, pozn.) je povinný uhradiť sťažovateľke trovy právneho zastúpenia na účet jej právneho zástupcu do dvoch mesiacov od právoplatnosti nálezu.

II.

Vyjadrenie najvyššieho súdu

13. Na výzvu ústavného súdu sa k sťažnosti vyjadril najvyšší súd podaním doručeným ústavnému súdu 9. októbra 2014.

14. Najvyšší súd vo svojom vyjadrení uviedol, že je toho názoru, že ide o sofistikovaným spôsobom vykonštruovanú sťažnosť, v ktorej sa opomína základná skutočnosť, že upozornenie na porušenie zákona vydávané v zmysle § 64 ods. 1 písm. a) zákona č. 308/2000 Z. z. o vysielaní a retransmisii a o zmene zákona č. 195/2000 Z. z. o telekomunikáciách v znení neskorších predpisov nie je sankciou v materiálnom zmysle, pretože nepredstavuje pre vysielateľa materiálnu ujmu ani nemateriálnu ujmu, a nie je ani vykonateľným rozhodnutím proti vysielateľovi.

15. Najvyšší súd ďalej uvádza, že napadnutým rozhodnutím rada pre vysielanie uložila sťažovateľke ako vysielateľovi sankciu vo forme upozornenia na porušenie zákona. Napriek tomu, že zákon o vysielaní toto opatrenie vysielateľa formálne označuje ako sankciu, chýba podľa najvyššieho súdu v tomto prípade materiálny znak sankcie – ujma, ktorú spôsobuje v právnej sfére sťažovateľky. Toto opatrenie nespôsobuje podľa najvyššieho súdu vysielateľovi žiadnu materiálnu ujmu (napr. v podobe zaplatenia pokuty, odňatia licencie a pod.), ale ani nemateriálnu ujmu. Takéto rozhodnutie sa nevykonáva. Uvedenú sankciu nie je podľa názoru najvyššieho súdu možné prirovnávať ani k pokarhaniu, pretože pokarhanie vo svojom sémantickom význame v sebe zahŕňa odsúdenie takéhoto konania.

16. Najvyšší súd ďalej uviedol, že zásadnou právnou otázkou v sťažovateľkinej veci bolo, akú právnú funkciu plní upozornenie na porušenie zákona. Zo systematického výkladu § 64 ods. 1 písm. a) zákona o vysielaní spojení s § 64 ods. 2 prvou vetou zákona o vysielaní podľa najvyššieho súdu vyplýva, že písomné upozornenie na porušenie zákona je podmienkou na uloženie pokuty pri opakovanom porušení zákona. V rámci tohto opakovaného porušenia zákona sa vždy skúma existencia porušenia právnej povinnosti a upozornenie na porušenie zákona ani nevytvára prekážku rei iudicatae na preskúmanie porušenej povinnosti v rozhodnutí o pokute. Tieto vzťahy právnych predpisov nasvedčujú tomu, že upozornenie na porušenie zákona má zabezpečiť včasnú transformáciu správnej úvahy rady pre vysielanie k vysielateľom v tom, čo rada pre vysielanie ako orgán dohľadu nad vysielaním bude považovať za nezabezpečenie objektívnosti a nestrannosti v podobných prípadoch. Tento mechanizmus je podľa presvedčenia najvyššieho súdu nevyhnutný, pretože zákonom sa nedá vopred definovať objektívnosť a nestrannosť programov. Objektívnosť a nestrannosť môže byť vyhodnotená iba spätne, a to správnu úvahou rady pre vysielanie. Na vytváraní správnej úvahy rady pre vysielanie sa podľa vyjadrenia najvyššieho súdu podieľajú jej jednotliví členovia. Najvyšší súd sa preto stotožnil s vyjadrením rady pre vysielanie, že skutkom, ktorým dôjde k porušeniu § 16 ods. 3 písm. b) zákona o vysielaní, je až odvysielanie programu ako celku. Rada pre vysielanie na takýto skutok vysielateľa upozorní a sankciu – pokutu – je možné uložiť až potom, keď je vysielateľ upozornený na porušenie zákona.

17. V závere svojho vyjadrenia najvyšší súd uzavrel, že pokiaľ ide o vec samu, zastáva názor, že procesný postup rady pre vysielanie bol správny. Nestrannosť a objektívnosť spravodajských programov je zabezpečovaná ustálenou praxou rady pre vysielanie, ktorá dbá na dodržiavanie pravidiel, aby bola vždy daná možnosť vyjadriť sa dotknutej osobe a druhej strane. Nedodržanie tohto postupu podľa najvyššieho súdu znamená, že divák ako prijímateľ informácie nemá stanovisko dotknutej osoby. Ide pritom o právnú zásadu objektívnosti označovanú aj ako „audiatur et altera pars“ (nech je vypočutá aj druhá strana). V danom prípade nebolo podľa najvyššieho súdu vysielateľovi vytknuté ani bránené, aby slobodne formuloval obsah príspevku, ale aby dal priestor na vyjadrenie i druhej, dotknutej strane. Ide pritom

o vitálnu zásadu objektívnosti, ktorej narušenie môže byť v budúcnosti vysielateľmi zneužitú. Najvyšší súd rozhodnutie rady pre vysielanie považuje za súladné so zákonom, všeobecnými právnymi zásadami, s ústavou i s dohovorom.

Replika sťažovateľky

18. Na výzvu ústavného súdu zaslala sťažovateľka vyjadrenie k stanovisku najvyššieho súdu doručené ústavnému súdu 29. októbra 2014.

19. V replike sťažovateľka predovšetkým uviedla, že závery najvyššieho súdu nie sú podľa jej názoru správne, keďže sankcia – upozornenie na porušenie zákona, na jednej strane deklaruje skutočnosť, ktorá je podľa nej v rozpore s objektívnou skutočnosťou (tzn. že sťažovateľka svojím konaním porušila zákon), čím dochádza k porušeniu v sfére práv sťažovateľky, a na druhej strane má vplyv na majetkovú aj nemajetkovú sféru sťažovateľky vo vzťahu k budúcemu uplatňovaniu jej práva na slobodu prejavu, keďže je spôsobilá privodiť tzv. „chilling effect“, tzn. odradiť sťažovateľku ako nositeľku privilegovaného postavenia vo sfére získavania a šírenia informácií od plnenia svojho základného poslania, ktorým je byť tzv. „strážnym psom demokracie“. Akákoľvek hrozba sankcie, či už materiálnej, alebo nemateriálnej (aj upozornenia na porušovanie zákona), je hrozbou, ktorá sťažovateľku odrádza od šírenia informácií verejného záujmu, ktoré sa v prerokúvanej veci týkali politických otázok.

20. Sťažovateľka ďalej uviedla, že udeľovanie sankcií zo strany rady pre vysielanie je verejne dostupnou a vyhľadávanou informáciou zo strany laickej aj odbornej verejnosti, ktorá je preberaná viacerými mienkotvornými médiami. Informovanie verejnosti o tom, že sťažovateľka sa svojím konaním dopustila porušenia zákona (hoci táto skutočnosť je podľa sťažovateľky v rozpore s objektívnym stavom), má negatívny vplyv na jej povesť a dobré meno v očiach verejnosti. Verejnosť, ktorá je konfrontovaná s rozhodnutím rady pre vysielanie voči sťažovateľke, má podľa sťažovateľky prirodzenú tendenciu strácať dôveru v kvalitu ňou poskytovaných spravodajských informácií, čo v konečnom dôsledku môže znamenať úplnú stratu sledovanosti jej spravodajských programov. Podľa sťažovateľky samotná konštatácia skutočnosti (a nie výška sankcie), že ňou šírená informácia nie je objektívna a nestranná, znižuje dôveryhodnosť sťažovateľkou poskytovaných informácií a spravodajských programov ako takých, čo v konečnom dôsledku môže znamenať odradenie diváka od spravodajstva sťažovateľky ako takého.

21. Na záver sťažovateľka uvádza, že v demokratickej spoločnosti má byť objektivita a nestrannosť určitej informácie ponechaná na úvahu samotnému recipientovi, pričom úlohou štátu nie je cenzurovať a korigovať konkrétne informácie pre recipienta, ale vytvárať podmienky na to, aby existovala pluralita informácií, na základe ktorých si recipient vie vyhodnotiť, či určitá informácia bola alebo nebola objektívna. Nie je úlohou štátu „rozmyšľať za ľudí“ a určovať, ktorá informácia je objektívna a ktorá nie. Požiadavku najvyššieho súdu poskytnúť priestor na vyjadrenie dotknutej osobe nie je podľa sťažovateľky možné absolutizovať, pretože táto nie je v záujme šírenia informácií verejného záujmu splniteľná. Podľa sťažovateľky je nespĺniteľnou požiadavkou pre masmédiá napr. na Slovensku, aby poskytovali priestor na vyjadrenie dotknutým osobám k témam verejného záujmu, ktoré sa odohrali v zahraničí, keďže z povahy veci vyplýva, že masmédiá takéto informácie v zásade získavajú sprostredkované od mediálnych agentúr, pretože nedisponujú prostriedkami ani ľudskými zdrojmi na to, aby ku každej téme verejného záujmu zabezpečili redaktora, ktorý by zabezpečoval bezprostredné stanovisko všetkých dotknutých strán. Táto úloha je podľa názoru sťažovateľky však, prirodzene, nespĺniteľná, pretože požiadavka poskytovania aktuálnych

informácií v relatívne krátkom čase od momentu odohratia sa udalosti verejného záujmu prevyšuje nad požiadavkou celoplošného pokrytia témy verejného záujmu zo všetkých uhlov pohľadu. Objektívnosť a nestrannosť v tomto zmysle podľa presvedčenia sťažovateľky neznamena poňatie témy z každého uhla pohľadu a oslovenie každej osoby, ktorej sa informácia verejného záujmu týka, ale naopak, znamená požiadavku na novinára, aby pri spracovaní informácie verejného záujmu zhromaždil informácie, ktoré vytvoria dostatočný skutkový základ na to, aby odvysielaná reportáž ako výsledný produkt zberu informácií vychádzala z objektívnych a nestranných informácií.

III.

22. Najvyšší súd napadnutým rozhodnutím potvrdil odvolaním napadnuté rozhodnutie krajského súdu.

23. V odôvodnení napadnutého rozhodnutia najvyšší súd uviedol: «Spor medzi účastníkmi konania spočíva v tom, či odvysielaná správa v rámci spravodajského programu bola objektívna a nestranná, teda či vysielateľ zabezpečil povinnosť vyplývajúcu mu z ustanovenia § 16 ods. 3 písm. b/ zákona č. 308/2000 Z. z. ... Pojmy objektívnosť a nestrannosť sú pružnými právnymi pojmami, ktoré nie je možné presne právne definovať, ich obsah sa môže meniť, býva podmienený okolnosťami prípadu, na ktorý sa aplikuje právna norma. Žalovaný ich interpretoval v napadnutom rozhodnutí - upozornením na porušenie zákona. Žalovaný podľa § 64 ods. 1 písm. a/ zákona č. 308/2000 Z. z. má povinnosť upozorniť vysielateľa na porušenie zákona. Upozornenie je sankciou preventívneho charakteru a je predpokladom uloženia pokuty za druhovo zhodné protiprávne správanie vysielateľa vytykané v upozornení, keďže konanie ktorým je možné porušiť povinnosť stanovenú v § 16 ods. 3 písm. b/ zákona č. 308/2000 Z. z. nie je explicitne uvedené v zákone ani len exemplifikatívnym výpočtom. Preto žalovaný musí v upozornení identifikovať, akým konaním vysielateľa došlo k porušeniu povinnosti, čím je vysielateľ oboznámený so zakázaným správaním. Odvysielaná správa informovala o stiahnutí A. B. z kandidátky SNS. V rámci tejto správy redaktor sprostredkoval aj postoj A. B. k J. S., keď uviedol, že „Podľa jej slov, je to pomsta za otvorenú kritiku Jána S.. Tej vraj využíva SNS pre svoje záujmy, teda ako prostriedok na biznis.“ Uvedená správa tak okrem informovania verejnosti o stiahnutí A. B. z kandidátky SNS obsahovala aj jej kritický postoj k J. S. Keďže príspevok neobsahoval žiadnu zmienku o tom, či bol poskytnutý priestor aj J. S. na vyjadrenie sa k uvedenému názoru A. B., vysielateľ tak nezabezpečil objektívnosť a nestrannosť spravodajského príspevku. V tomto prípade nie je dôležité akým spôsobom boli informácie získané, iba to, čo bolo odvysielané, teda to čo recipient videl resp. počul. Ak by sa aj J. S. odmietol vyjadriť, bolo povinnosťou vysielateľa túto skutočnosť v rámci odvysielaného príspevku uviesť. Rozhodujúcou skutočnosťou je, že príspevok bol odvysielaný v rámci spravodajskej relácie, ktorých účelom je informovať o vecných faktoch a údajoch, a preto je oprávnená zákonná požiadavka vyplývajúca z § 16 ods. 3 písm. b/ zákona č. 308/2000 Z. z., aby spravodajské programy boli objektívne a nestranné a hodnotiace komentáre musia byť oddelené od informácií spravodajského charakteru.»

Verejné pojednávanie

24. Sťažovateľka vo svojom prípise z 24. októbra 2014 trvala na ústnom pojednávaní v danej veci, ktoré bolo nariadené na 18. december 2014, avšak účastníci sa na pojednávanie nedostavili, preto ústavný súd stručne oboznámil verejnosť s podstatnou časťou sťažnosti

a spisu a po porade verejne vyhlásil vo veci nález tak, ako to je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia, pričom svoje rozhodnutie stručne odôvodnil.

IV.

25. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

26. Predmetom konania pred ústavným súdom je sťažnosť a s ňou spojené námietky sťažovateľky, v zmysle ktorých najvyšší súd napadnutým rozhodnutím podľa právneho názoru sťažovateľky porušil jej základné právo na slobodu prejavu, právo na spravodlivý súdny proces, základné právo na súdnu a inú právnu ochranu, t. j. práva garantované ústavou a dohovorom.

27. Sťažovateľka, ktorá pôsobí na mediálnom trhu v rámci Slovenskej republiky ako vysielateľ v zmysle zákona o vysielaní, a teda ako médium plní – podľa jej slov – úlohu „strážneho psa“ demokracie, predovšetkým dôvodí, že (i) prijatím napadnutého rozhodnutia najvyššieho súdu (ako aj skôr vydaných rozhodnutí orgánov verejnej moci v jej veci) došlo k zásahu do jej práva na slobodu prejavu a orgány verejnej moci nijakým spôsobom nepreukázali a ani neodôvodnili oprávnenosť tohto zásahu do slobody prejavu, keďže sa nezaoberali hodnotením kritérií zákonnosti, legitimity a proporcionality zásahu, pričom podľa sťažovateľky požiadavka zákonnosti zásahu nebola v prerokovávanej veci splnená, na obmedzovanie slobody prejavu vytvorením požiadavky objektívnosti a nestrannosti neexistoval legitímny cieľ a nemožno do slobody prejavu zasahovať iba na základe skutočnosti, že časť verejnosti a orgánov verejnej moci s obsahom alebo formou prejavovaných myšlienok alebo informácií nesúhlasí, má odlišný názor alebo je ňou šokovaná či obťažovaná, pokiaľ zároveň nie je splnená podmienka existencie naliehavej spoločenskej potreby na obmedzení takejto slobody prejavu. Sťažovateľka ďalej napadnutému rozhodnutiu najvyššieho súdu vytkla, že ním došlo (ii) k zásahu do práva na spravodlivé súdne konanie, keďže najvyšší súd nezohľadnil všetky skutočnosti, ktorých zohľadnenie je nevyhnutné pre posúdenie, či odvysielaný príspevok bol objektívny a nestranný, pričom navyše podľa sťažovateľky najvyšší súd pri vyžadovaní objektívnosti a plurality vysielania nezohľadnil skutočnosť, že povinnosťou orgánov verejnej moci je skúmať, či sťažovateľka zabezpečila objektivitu a nestrannosť informácií na „vstupe“, a nie na „výstupe“, keďže objektivita a nestrannosť informácií na „výstupe“ bude vždy subjektívna a bude závisieť od množstva unikátnych faktorov na strane každého jedného recipienta informácie. Sťažovateľka (iii) poukázala v súvislosti s právom na slobodu prejavu na judikatúru ESLP a s prihliadnutím na túto judikatúru doplnila, že (iv) orgány verejnej moci Slovenskej republiky jej neoprávnene ukladali spôsob, resp. formu, akým mala a akým v budúcnosti má spracovať príspevok a komu má dať priestor na vyjadrenie, čím porušili zákaz cenzúry a zasiahli do jej práva na slobodu prejavu.

28. Uvedené ťažiskové argumenty sťažovateľka vo svojej sťažnosti dopĺňa poukázaním na parciálne atribúty práva na slobodu prejavu a podáva vlastný výklad a právny náhľad na jej pôsobenie ako vysielateľa na mediálnom trhu, jej úlohy a priestor, ktorý jej ústavou garantované právo na slobodu prejavu poskytuje. Tieto úvahy stavia sťažovateľka do kontradiKCie so závermi najvyššieho súdu prezentovanými v napadnutom rozhodnutí.

29. Úlohou ústavného súdu je primárne posúdiť, či napadnutým rozhodnutím najvyššieho súdu došlo k zásahu do ústavou a dohovorom garantovaných práv sťažovateľky, či bol tento zásah ústavne odôvodnený a udržateľný alebo naopak, svojvoľný a ústavne neudržateľný, a to všetko pri zohľadnení postavenia a úloh sťažovateľky, ktoré ako vysielateľ a médium v podmienkach slobodného trhu, slobodnej spoločnosti a demokratického právneho štátu (garantujúceho právo na slobodu prejavu a jeho nerušený výkon) plní, a s tým spojenej miery diskrecie štátu (orgánov verejnej moci) v zasahovaní (aj na základe zákona o vysielaní) do nerušeného plnenia úloh médií v slobodnej spoločnosti.

K namietanému porušeniu základných práv sťažovateľky podľa čl. 26 ods. 1 a 2 ústavy a práva podľa čl. 10 ods. 1 dohovoru v spojení s čl. 26 ods. 4 ústavy a čl. 10 ods. 2 dohovoru

30. Podľa čl. 26 ods. 1 ústavy sloboda prejavu a právo na informácie sú zaručené.

Podľa čl. 26 ods. 2 ústavy každý má právo vyjadrovať svoje názory slovom, písmom, tlačou, obrazom alebo iným spôsobom, ako aj slobodne vyhľadávať, prijímať a rozširovať idey a informácie bez ohľadu na hranice štátu. Vydávanie tlače nepodlieha povolovaciemu konaniu. Podnikanie v odbore rozhlasu a televízie sa môže viazať na povolenie štátu. Podmienky ustanoví zákon.

Podľa čl. 26 ods. 4 ústavy slobodu prejavu a právo vyhľadávať a šíriť informácie možno obmedziť zákonom, ak ide o opatrenia v demokratickej spoločnosti nevyhnutné na ochranu práv a slobôd iných, bezpečnosť štátu, verejného poriadku, ochranu verejného zdravia a mravnosti.

Podľa čl. 10 ods. 1 dohovoru každý má právo na slobodu prejavu. Toto právo zahŕňa slobodu zastávať názory a prijímať a rozširovať informácie alebo myšlienky bez zasahovania štátnych orgánov a bez ohľadu na hranice. Tento článok nebráni štátom, aby vyžadovali udeľovanie povolení rozhlasovým, televíznym alebo filmovým spoločnostiam.

Podľa čl. 10 ods. 2 dohovoru výkon slobôd podľa odseku 1, pretože zahŕňa povinnosti aj zodpovednosť, môže podliehať takým formalitám, podmienkam, obmedzeniam alebo sankciám, ktoré stanovuje zákon, a ktoré sú nevyhnutné v demokratickej spoločnosti v záujme národnej bezpečnosti, územnej celistvosti alebo verejnej bezpečnosti, na predchádzanie nepokojom alebo zločinnosti, ochranu zdravia alebo morálky, ochranu povesti alebo práv iných, zabránenia úniku dôverných informácií alebo zachovania autority a nestrannosti súdnej moci.

K slobode prejavu a právu na informácie

31. Slobodu prejavu (ktorá zahŕňa slobodu zastávať názory a prijímať a rozširovať informácie alebo myšlienky) je potrebné považovať za konštitutívny znak demokratickej pluralitnej spoločnosti a za jednu zo základných podmienok na jej chod a individuálnu (seba)realizáciu jednotlivca.

32. Sloboda prejavu patrí do vlastnej sféry ľudskej slobody, ktorá je spätá predovšetkým s vnútornou oblasťou vedomia a zahŕňa atribúty tejto ľudskej slobody, ku ktorým patrí sloboda svedomia, sloboda myslenia a sloboda zastávať, šíriť a prijímať názory na všetky otázky spojené so životom spoločnosti. Sloboda prejavu je prakticky neoddeliteľná od slobody myslenia. Nijaká spoločnosť, v ktorej nie sú tieto slobody rešpektované, nie je slobodná, nech už má vláda tejto spoločnosti (štátu) akúkoľvek formu (porov. Mill, John Stuart. On Liberty. Third Edition. London: Longman, Green, Longman, Roberts & Green, 1864, pp. 26 – 27).

Každý človek má nespochybniteľné právo verejne proklamovať svoj názor, pričom zakázať verejne vyjadrovať názory znamená zničiť slobodu prejavu (porov. Blackstone, W. Commentaries on the Laws of England. Book the Fourth. The Fourth Edition. Oxford: Clarendon Press, 1770, pp. 151 – 152)

33. Tento imperatív vlastný modernej konštitucionalistike a ústavám demokratických právnych štátov je akcentovaný v priestore modernej Európy predovšetkým súdnymi orgánmi ochrany ľudských práv a základných slobôd, ako je ESLP a ústavné sudy štátov Európy.

34. Európsky súd pre ľudské práva považuje v zmysle svojej ustálenej judikatúry k čl. 10 dohovoru slobodu prejavu za jeden z esenciálnych základov demokratickej spoločnosti a jednu zo základných podmienok jej progresu a rozvoja každého jednotlivca [porov. Handyside v. Veľká Británia, č. 5493/72, plenárny rozsudok ESLP zo 7. 12. 1976, bod 49; rovnaké závery porov. aj v Observer and Guardian v. Veľká Británia, č. 13585/88, plenárny rozsudok ESLP z 26. 11. 1991; bod 59; Oberschlick v. Rakúsko, č. 11662/85, plenárny rozsudok ESLP z 23. 5. 1991, bod 57; Nilsen and Johnsen v. Nórsko, č. 23118/93, rozsudok Veľkej komory ESLP z 25. 11. 1999, bod 43; z novšej judikatúry Rádio Twist v. Slovenská republika, č. 62202/00, rozsudok ESLP z 19. 12. 2006, bod 47; Axel Springer v. Nemecko, 39954/08, rozsudok Veľkej komory ESLP zo 7. 2. 2012, bod 78; Centro Europa 7 S.R.L. and Di Stefano v. Taliansko, č. 38433/09, rozsudok Veľkej komory ESLP zo 7. 6. 2012, bod 131; Ringier Axel Springer Slovensko v. Slovenská republika (č. 2), č. 21666/09, rozsudok ESLP zo 7. 1. 2014, bod 48 a ďalšie].

35. Podľa Spolkového ústavného súdu (Bundesverfassungsgericht) Spolkovej republiky Nemecko je sloboda prejavu priamym vyjadrením ľudskej osobnosti, je jedným z najušľachtilejších ľudských práv vôbec. Pre slobodný demokratický systém vlády je podľa Spolkového ústavného súdu Nemecka sloboda prejavu jeho konštitutívnym prvkom, keďže umožňuje konštantnú intelektuálnu rozpravu, súboj názorov, ktorý je tomuto systému vlastný. V istom zmysle je sloboda prejavu základným pilierom slobody ako takej (porov. rozhodnutia Spolkového ústavného súdu Nemecka sp. zn. 1 BvR 400/51 z 15. 1. 1958, bod 31; sp. zn. 1 BvR 131/96 z 24. 3. 1998, bod 27; sp. zn. 2 BvR 2219/01 z 15. 12. 2004, bod 15).

36. Ústavný súd Českej republiky rovnako považuje slobodu prejavu za jednu z najdôležitejších hodnôt každej demokratickej spoločnosti a opakovane trvá na tom, že každý názor, stanovisko, kritika je v zásade prípustnou záležitosťou. Podľa Ústavného súdu Českej republiky v podmienkach liberálnej demokracie je každému dovolené vyjadrovať sa k veciam verejným, ktoré môžu byť verejne posudzované. Ide o výraz demokratického princípu, o výraz participácie občianskej spoločnosti na veciach verejných (porov. nález Ústavného súdu Českej republiky sp. zn. I. ÚS 823/11 zo 6. marca 2012, body 19 a 21; taktiež porov. nález Ústavného súdu Českej republiky sp. zn. II. ÚS 357/96 z 10. decembra 1997).

37. Ústavnému súdu sa opakovane dostalo príležitosti prispieť k ústavnoprávnej rozprave o slobode prejavu. V jednom zo svojich rozhodnutí extenzívnejšie pojednávajúcich o ochrane slobody prejavu, v náleze sp. zn. II. ÚS 326/09 zo 4. marca 2010, deklaroval, že sloboda prejavu je nevyhnutná pre demokraciu a pre tvorbu slobodnej verejnej mienky v otvorenej spoločnosti, je základným pilierom demokratickej spoločnosti, v ktorej je každému dovolené vyjadrovať sa k verejným veciam a vynášať o nich hodnotové sudy, pričom aj pri kritike platí z princípu demokracie vyplývajúca ústavná prezumpcia, že ide o kritiku dovolenú (porov. II. ÚS 326/09, bod 39). Ústavný súd následne v náleze sp. zn. III. ÚS 385/2012 z 21. januára 2014 aj v duchu judikatúry ESLP (najmä už uvedeného rozsudku ESLP vo veci Handyside v. Veľká Británia, bod 49) doplnil, že sloboda prejavu vo všetkých štátoch vybudovaných na

demokratických princípoch predstavuje jeden zo základných pilierov demokracie a uplatňuje sa nielen voči informáciám a myšlienkam, ktoré sú prijímané priaznivo, resp. sú pokladané za neškodné či neutrálne, ale aj voči tým, ktoré urážajú, šokujú alebo znepokojujú štát alebo časť obyvateľstva, čo je dané požiadavkami pluralizmu, znášanlivosti a otvorenosti, bez ktorých nemožno hovoriť o demokratickej spoločnosti.

38. Obmedzenie slobody prejavu je v demokratickej spoločnosti výnimkou, ktorú je navyše potrebné interpretovať reštriktívne a je možné ju ospravedlniť iba kvalifikovanými okolnosťami. Predložená interpretácia obmedzenia slobody prejavu primárne zakazuje tzv. predchádzajúce obmedzenie (doktrína „no previous restraint“), typicky cenzúru (porov. čl. 26 ods. 3 ústavy), resp. dovoľuje obmedziť slobodu prejavu v prípadoch, ak ide o prejav jasne a bezprostredne vytvárajúci podstatné ohrozenie [doktrína „clear and present danger“; k tomu porov. široko citované stanovisko legendárneho sudcu O. W. Holmesa Jr., ktoré sa stalo základom rozhodnutia Najvyššieho súdu Spojených štátov Amerických vo veci *Schenck v. United States* 249 U.S. 47 (1919) z 3. marca 1919, bod 50] určitého kvalifikovaného vyššieho záujmu.

39. Moderným jazykom ústavy a dohovoru povedané, slobodu prejavu možno obmedziť zákonom, ak ide o opatrenia v demokratickej spoločnosti nevyhnutné na ochranu práv a slobôd iných alebo na ochranu určitého kvalifikovaného verejného záujmu. Limitačná klauzula inkorporovaná v čl. 26 ods. 4 ústavy a čl. 10 ods. 2 dohovoru (už citované) explicitne uvádza dôvody takéhoto obmedzenia, pričom takéto obmedzenie musí byť stále v súlade s demokratickým charakterom spoločnosti („nevyhnutné v demokratickej spoločnosti“). V tejto súvislosti je potrebné a korektné odkázať aj na čl. 31 ústavy.

40. Článok 26 ods. 4 ústavy a čl. 10 ods. 2 dohovoru nedávajú štátu neobmedzený priestor na uváženie („margin of appreciation“) v určení, v prospech akého štátom proklamovaného verejného záujmu štát obmedzí slobodu prejavu. Takéto uváženie štátu ide ruka v ruku s dohľadom nad ním prostredníctvom súdnych orgánov – ústavného súdu a ESLP. Tento dohľad zahŕňa otázku, či bolo uvedené obmedzenie slobody prejavu legálne, legitímne a nevyhnutné, pričom dohľad pokrýva tak oblasť legislatívy, ako aj jej aplikáciu v praxi predovšetkým prostredníctvom súdov [porov. už uvedený rozsudok ESLP vo veci *Handyside v. Veľká Británia*, bod 49; ale aj *Sunday Times v. Veľká Británia* (č. 1), č. 6538/74, plenárny rozsudok ESLP z 26. 4. 1979, bod 59; *Tele 1 Privatfernseh v. Rakúsko*, č. 32240/96, rozsudok ESLP z 21. 9. 2000, bod 34; *Mouvement Raëlien Suisse v. Švajčiarsko*, č. 16354/06, rozsudok Veľkej komory ESLP z 13. 7. 2012, body 59 – 60].

41. Dôvodom obmedzenia slobody prejavu môže byť o. i. ochrana práv iných, teda aj základné právo na česť podľa čl. 19 ods. 1 ústavy, resp. čl. 16 ods. 1 ústavy konkretizované § 11 a nasl. zákona č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník v znení neskorších predpisov (ďalej len „Občiansky zákonník“). Na úrovni zákona chráni teda ustanovenie § 11 a nasl. Občianskeho zákonníka osobnosť súkromných osôb pred neoprávnenými zásahmi zo strany iných súkromných osôb alebo štátu. Takýmto zásahom do osobnostných práv môže byť aj zverejnenie nepravdivých a poškodzujúcich údajov o určitej osobe. Teória a súdna prax preto rozlišuje medzi skutkovými tvrdeniami, u ktorých možno zisťovať ich pravdivosť, a hodnotovými súdmi. V týchto prípadoch kolízie medzi slobodou prejavu a ochranou osobnosti ústavný súd skúma v prípade obmedzenia slobody prejavu v záujme ochrany osobnosti, (i) či druh predmetného prejavu je chránený v zmysle čl. 26 ústavy, (ii) či došlo k zásahu do slobody prejavu, (iii) či uvedený zásah mal zákonný základ, (iv) a následne skúma samotné výroky perspektívou odpovedí na otázky „kto, o kom, čo, kde, kedy a ako“ hovorí,

pričom na základe odpovedí na dané otázky možno zistiť, či zásah do slobody prejavu bol proporcionálny vo vzťahu k ochrane osobnosti. Je potrebné však upozorniť, že tento dôležitý, avšak nie vždy jednoznačný nástroj, je len jednou z pomôcok najmä pri skúmaní difamácie a slobody prejavu.

42. V prípade sťažovateľky a prerokovávaného prípadu však nie je možné hic et nunc a bez ďalšieho aplikovať uvedený test, keďže predmetom sporu pred všeobecnými súdmi nebol spor vyplývajúci z horizontálneho súkromnoprávneho vzťahu, resp. kolízia ústavných práv fyzických osôb alebo právnických osôb (typicky sloboda prejavu c/a ochrana osobnosti), ale vertikálny vzťah štát – súkromnoprávny subjekt (právnická osoba), kde malo podľa námietok sťažovateľky dôjsť k zásahu do slobody prejavu zo strany štátu (rady pre vysielanie) v záujme štátom zabezpečovanej ochrany domnelého ústavného práva spoločnosti (verejnosti/občanov) na objektívne a nestranné informácie. V prvom rade je preto potrebné ustáliť charakter interakcie sťažovateľky a jej práva na slobodu prejavu na jednej strane a štátu reprezentovaného radou pre vysielanie na strane druhej, a taktiež ustáliť obsah pojmu „právo verejnosti na objektívne a nestranné informácie“, ktorý podľa najvyššieho súdu (ako aj rady pre vysielanie) vyplýva z ústavy, pričom na zákonnej úrovni jeho ochranu indikuje v § 16 ods. 3 písm. b) zákona o vysielaní a v s tým spojených úlohách a právomociach (v oblasti ukladania sankcií) rady pre vysielanie.

K úlohám médií v slobodnej spoločnosti v spojení so slobodu prejavu

43. V podmienkach demokratickej, slobodnej a modernej informačnej spoločnosti je dôležitosť médií nespochybniteľná. Sú to práve médiá, kde prebieha najzásadnejšia debata o verejných záležitostiach. Slovanmi Ústavného súdu Českej republiky, médiá hrajú nezastupiteľnú úlohu pri informovaní spoločnosti vo veciach verejného záujmu, sprostredkovávajú spoločnosti informácie o aktuálnom dianí, o tendenciách uplatňujúcich sa v živote štátu i spoločnosti, umožňujú udržiavať verejnú diskusiu, v ktorej dochádza k sprostredkovaniu rôznych názorov, a poskytujú tak jednotlivcom a rôznym spoločenským skupinám príležitosť, aby prispievali k utváraniu všeobecného názoru (pozri náleží Ústavného súdu Českej republiky sp. zn. IV. ÚS 23/05, bod 30). Médiá teda predstavujú rozhodujúci faktor v permanentnom procese tvorby názorov a tvorby vôle jednotlivcov i spoločenských skupín, ale aj politických inštitúcií (ibid.).

44. Médiám taktiež prináleží sloboda prejavu. Tá sa vzťahuje predovšetkým na sprostredkovávanie informácií, ako aj šírenie správ, myšlienok a názorov, ktoré sú nielen pozitívne či neutrálne, ale aj takých, ktoré nesú negatívnu konotáciu, urážajú, šokujú alebo znepokojujú štát, politické elity alebo časť obyvateľstva, čo je dané požiadavkami pluralizmu, znášanlivosti, otvorenosti a permanentného diskurzu, bez ktorých nemožno hovoriť o demokratickej slobodnej spoločnosti. Sloboda prejavu vo vzťahu k médiám poskytuje ochranu nielen zvoleným témam, ktoré sú médiami komunikované, ale aj druhu a spôsobu ich spracovania a šírenia.

45. Takto nastavené široké hranice slobody prejavu médií a vysielateľov sú prejavom (a zároveň základom) modernej demokratickej spoločnosti a majú zásadný význam pre možnosť charakterizovať štát ako demokratický a slobodný (uvedené závery porov. napr. v rozhodnutí Ústavného súdu Slovinska sp. zn. Up-2940/07 z 5. 2. 2009, bod 7; v rozhodnutí Spolkového ústavného súdu Nemecka sp. zn. 1 BvR 2020/04 z 10. 12. 2010, bod 23).

46. Vo vzťahu k politickým a spoločenským témam, ako aj oblasti výkonu verejnej moci a uskutočňovaniu reálnej politiky štátu médiá plnia úlohu sprostredkovateľa informácií a tzv.

„strážneho psa/public watchdog“ (porov. medzi mnohými Barthold v. Nemecko, č. 8734/79, rozsudok ESLP z 25. 3. 1985, bod 58; Lingers v. Rakúsko, č. 9815/82, plenárny rozsudok ESLP z 8. 7. 1986, bod 44; Financial Times Ltd and Others v. Veľká Británia, č. 821/03, rozsudok ESLP z 15. 12. 2009, bod 59; Telegraaf Media Nederland Landelijke Media B.V. and Others v. Holandsko, č. 39315/06, rozsudok ESLP z 22. 11. 2012, bod 125).

Postavenie štátu vo vzťahu k médiám a ich slobode prejavu

47. Narastajúca úloha médií v oblasti mienkotvorby, ich zvyšujúci sa počet aj druh, rozvoj moderných informačných a komunikačných technológií, ako aj rozvoj nových informačných systémov a liberalizácia prístupu občanov k tzv. „novým médiám“ majú vplyv aj na úlohy štátu v mediálnej oblasti (porov. rozhodnutie Spolkového ústavného súdu Nemecka sp. zn. 1 BvR 670/91 z 26. 6. 2002, bod 55).

48. Primárnou úlohou (pozitívnym záväzkom) štátu je v tomto prípade prijať vhodnú legislatívu za účelom zabezpečenia možnosti vstúpiť za splnenia zákonných podmienok na mediálny trh novým súkromnoprávnym komerčným subjektom (vysielaťom, médiám a pod., t. j. zabezpečiť pluralitu médií) a vytvoriť vhodný legislatívny rámec pre pôsobenie týchto médií (t. j. aj vysielateľov a nových médií) na mediálnom trhu (porov. mutatis mutandis citovaný rozsudok ESLP vo veci Centro Europa 7 S.R.L. and Di Stefano v. Taliansko, bod 134; Animal Defenders International v. Veľká Británia, č. 48876/08, rozsudok Veľkej komory ESLP z 22. 4. 2013, bod 101; k tomu všeobecne tiež čl. 55 ústavy).

49. Negatívny výpočet úloh štátu vo vzťahu k médiám zahŕňa predovšetkým povinnosť zdržať sa obmedzovania slobody prejavu a neodôvodnených zásahov do slobody prejavu. Výnimku tvorí, ako už ústavný súd uviedol, ústavná licencia pre obmedzenie slobody prejavu, v zmysle ktorej slobodu prejavu možno obmedziť zákonom, ak ide o opatrenia v demokratickej spoločnosti nevyhnutné na ochranu práv a slobôd iných alebo na ochranu určitého kvalifikovaného verejného záujmu (porov. čl. 26 ods. 4 ústavy a čl. 10 ods. 2 dohovoru).

50. Vo vzťahu k vysielateľom je potrebné poukázať aj na čl. 26 ods. 2 ústavy, v zmysle ktorého podnikanie v odbore rozhlasu a televízie sa môže viazať na povolenie štátu. Štát má legitímne ústavou predpokladané právo legislatívne upraviť podmienky vstupu vysielateľov na mediálny trh. Vo vzťahu k administratívnej náročnosti splnenia zákonných podmienok vstupu vysielateľa na mediálny trh má štát pomerne širokú diskreciu.

51. Po splnení zákonných podmienok vstupu vysielateľa na mediálny trh (t. j. získaní licencie) má však štát už len veľmi obmedzené možnosti zasahovať do práv vysielateľa spojených najmä s nerušeným výkonom ústavného práva na slobode prejavu. V tomto smere má štát pozíciu tzv. „nočného strážnika“ (night-watchman/nachtwächterstaat; k pojmu všeobecne porov. Berlin, I. Čtyři eseje o svobodě. Praha: Prostor, 1999, s. 225; Nozick, R. Anarchy, State, and Utopia. New York: Basic Books, 1974, 2013, pp. 25 – 27), ktorému ústavný poriadok dovoľuje zasiahnuť (obmedziť) do slobody prejavu vysielateľa (médií) iba výnimočne na základe ústavou a dohovorom predpokladaných kvalifikovaných kritérií (čl. 26 ods. 4 ústavy a čl. 10 ods. 2 dohovoru).

52. Najvyšší súd v napadnutom rozhodnutí, ako aj orgány verejnej moci pred ním považujú § 16 ods. 3 písm. b) zákona o vysielaní za naplnenie ústavného predpokladu obmedzenia slobody prejavu vysielateľov. Podľa najvyššieho súdu sloboda prejavu je týmto zákonným ustanovením, ako aj s tým súvisiacimi právomocami rady pre vysielenie obmedzovaná v prospech verejného záujmu na objektívnom a nestrannom informovaní, ktorý vyplýva z ústavného práva jednotlivcov na prijímanie informácií.

Povinnosť vysielateľov zabezpečiť objektivitu a nestrannosť programov

53. Podľa § 16 ods. 3 písm. b) zákona o vysielaní vysielateľ je povinný zabezpečiť objektivitu a nestrannosť spravodajských programov a politicko-publicistických programov; názory a hodnotiace komentáre musia byť oddelené od informácií spravodajského charakteru.

54. Pojmy „objektivita“ a „nestrannosť“, resp. „pluralita“ v spojení s právom každého na prijímanie informácií, resp. so slobodou prejavu, sú v modernej spoločnosti štandardne späté s povinnosťami štátu, konkrétne (i) povinnosťou štátu objektivne (v zmysle overiteľne a pravdivo) informovať o svojej činnosti [v podmienkach právneho poriadku Slovenskej republiky sa tento postulát premieta do čl. 26 ods. 5 a zákona č. 211/2000 Z. z. o slobodnom prístupe k informáciám a o zmene a doplnení niektorých zákonov (zákon o slobode informácií) v znení neskorších predpisov] a (ii) povinnosťou zabezpečiť prostredníctvom prijatia vhodnej legislatívy pluralitný mediálny trh v zmysle možnosti pôsobenia viacerých vysielateľov (médií) na mediálnom trhu, trh duálny, kde okrem verejnoprávneho vysielateľa pôsobia i súkromné komerčné subjekty.

55. Zákon o vysielaní však ukladá povinnosť „objektivity“ a „nestrannosti“ pri informovaní nie štátu v rámci jeho pozitívneho záväzku, ale vysielateľom pôsobiacim na mediálnom trhu (povinnosť zabezpečiť objektivitu a nestrannosť spravodajských programov a politicko-publicistických programov).

56. Uvedená koncepcia bola vlastná už zákonu č. 468/1991 Zb. o prevádzkovaní rozhlasového a televízneho vysielania v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 468/1991 Zb.“), konkrétne podľa § 4 „prevádzkovatelia poskytujú objektivne a vyvážené informácie nevyhnutné pre slobodné vytváranie názorov“. Uvedené ustanovenie bolo koncepčne doplnené § 9 zákona č. 468/1991 Zb., podľa ktorého „základným poslaním prevádzkovateľov zo zákona je slúžiť verejnému záujmu, prispievať k utváraniu demokratickej spoločnosti a odrážať jej názorovú pluralitu najmä tým, že ich vysielanie nesmie jednostranne prihliadať iba na jednotlivé názorové orientácie, na jedno náboženské vyznanie alebo svetonázor, na záujem jednej politickej strany, hnutia, skupiny alebo časti spoločnosti“.

57. Tak v zmysle zákona č. 468/1991 Zb., ako aj zákona o vysielaní pojem „objektivita“ a „nestrannosť“ zostávajú neurčitým právnym pojmom a ich význam a spôsob aplikácie je potrebné ustáliť vždy vzhľadom na účel, ktorý v tej-ktorej spoločnosti a dobe plnia, pričom je potrebné pamätať na ústavné garancie slobody prejavu.

58. Uvedené ustanovenia zákona č. 468/1991 Zb. bolo v čase ich prijímania potrebné vnímať v súvislosti s obdobím, v ktorom boli zákonodarcom prijímané. V čase transformácie Slovenskej republiky po období neslobody bolo legitímnym verejným záujmom (záujem na ochrane demokratického verejného poriadku, resp. jeho posilnenie), aby v čase neexistencie plurality médií a neexistencii elektronických médií ako takých, t. j. obmedzeného až nedostatočného zdroja informácií, zákonodarcia vyžadoval od malého počtu vysielateľov pôsobiacich na mediálnom trhu (resp. jednej verejnoprávnej televízie a rozhlasu) zabezpečenie názorovej plurality vo vysielaní v zmysle prezentovania viacerých uhlov pohľadu na jednu problematiku a snahu po dosiahnutí čo najväčšej možnej miere objektivitu sprostredkovaných tém a udalostí v zmysle zaobstarania a zohľadňovania čo najväčšieho počtu zdrojov, z ktorých médium vychádza. Cieľom tejto zákonnej limitácie vysielateľa bolo predchádzať propagandistickému, jednostrannému a hrubo skresľujúcemu šíreniu (dez)informácií typických pre verejnoprávne médiá v čase neslobody, teda záujem na ochrane demokratického verejného poriadku, resp. jeho posilnenie.

59. V dnešnej dobe plurality médií, participácie tuzemských i zahraničných súkromnoprávných médií na formovaní mediálneho trhu a sprostredkovaní informácií, dobe neobmedzených zdrojov informácií, počnúc tlačnými a elektronickými médiami, internetovej a mobilnej siete, nových médií a sociálnych sietí, a členstva Slovenskej republiky v Európskej únii uvedenú zákonnú požiadavku na objektívne a nestranné informovanie v rámci spravodajských programov a politicko-publicistických programov zo strany médií, ktorej účelom pri jej zákonomnom upravení bolo podporiť transformáciu krajiny na slobodnú a demokratickú spoločnosť a predchádzať manipulatívne informovaniu verejnosti zo strany malého počtu médií (resp. jednej verejnoprávnej televízie a rozhlasu), pri absencii iných zdrojov informácií, nemožno bez ďalšieho odôvodniť záujmom na ochrane demokratického verejného poriadku, resp. jeho posilnenie v tých intenciách, ako bolo uvedené v predchádzajúcom bode v súvislosti so zákonom č. 468/1991 Zb. Ústavný súd je presvedčený, že poskytnutie priestoru pre odprezentovanie rôznorodých a pluralitných názorov, myšlienok a ideí prispieva k rozvoju spoločenského diskurzu, ktorého dôležitosť pre slobodnú spoločnosť je nespochybniteľná. V tomto smere nemožno zákonnej úprave uprieť jej ratio. Navyše televízne vysielanie patrí medzi vzácné licencované druhy podnikania (pozri body 50 a 51), s čím súvisí jeho regulácia [„Mediální dělba mocí (dualizmus, trializmus mediálních prostředků) je ústavou přehlížena, což je chyba, neboť získat licenci na celoplošné vysílání je téměř jako třikrát po sobě uspět při volbách do Poslanecké sněmovny.“ porov. Filip, J. Deset let Ústavy ČR: východiska, stav, perspektivy. In Kysela, J. (ed.): Deset let Ústavy České republiky : východiska, stav, perspektivy : Sborník příspěvků. Praha : Eurolex Bohemia, 2003. s. 35]. Každopádne, ako bolo uvedené, zákonodarca určil v rámci žánru spravodajstva kritérium objektívnosti a nestrannosti (pozri bod 55). Kritérium objektívnosti a nestrannosti môže byť vo všeobecnosti vnímané v demokratickej spoločnosti tradične ako obmedzenie slobody prejavu, alebo naopak, aj ako posilnenie slobody prejavu požiadavkou objektívnosti a nestrannosti vzhľadom na takpovediac oligopol držiteľov vysielacích licencií. Diskréciu, ktorú ponechal zákonodarca rade pre vysielanie, je nutné využívať (i) triezvo tak, aby nedochádzalo k prílišnému odradzujúcemu (chilling) efektu vysielateľov, a (ii) kontextuálne, t. j. nie príliš upäto či analyticky – vytrhnuto z kontextu, avšak vždy (iii) ústavne a aprobovateľným spôsobom s ohľadom na ústavou garantovanú slobodu prejavu a ústavné možnosti jej obmedzenia (pozri ďalej body 60 až 63). Spravodajstvo nesie prvky tvorivé a nemožno ho vtesnať do matematických schém. Ústavný súd vníma, že rozhodovacia činnosť rady pre vysielanie (porov. www.rvr.sk) a nadväzne aj najvyššieho súdu má často opačné tendencie.

60. Zákonodarca požiadavkou objektívnosti a nestrannosti teda do istej miery obmedzil slobodu prejavu vysielateľov (porov. II. ÚS 647/2014). Cieľ obmedzenia možno nájsť v ochrane kvalifikovaných záujmov v zmysle čl. 26 ods. 4 ústavy a zároveň implicitne aj v čl. 31 ústavy, podľa ktorého zákonná úprava všetkých politických práv a slobôd (t. j. aj úprava slobody prejavu vysielateľov zákonom o vysielaní; pozn.) a jej výklad a používanie musia umožňovať a ochraňovať slobodnú súťaž politických síl v demokratickej spoločnosti. Zákonodarca tak vytvoril diskrečný rámec (porov. bod 57), v ktorom sa pohybuje rada pre vysielanie, všeobecné súdy, ako aj ústavný súd. Iba ak sa neobjektívnosť a nestrannosť informovania dostáva do kolízie s niektorým z limitačných dôvodov podľa čl. 26 ods. 4 ústavy, tak je možnosť intervenovať zo strany rady pre vysielanie za splnenia ústavných podmienok (pozri ďalej body 62 až 63) opodstatnená. Inak povedané, zákonné obmedzenie slobody prejavu médií požiadavkou (i keď racionálnou) na objektívne a nestranné informovanie v rámci spravodajských programov a politicko-publicistických programov v zmysle § 16 ods. 3 písm.

b) zákona o vysielaní a s tým spojenou právomocou rady pre vysielanie ukladať sankcie za porušenie tohto ustanovenia je potrebné v dnešnej pluralitnej demokratickej spoločnosti vykladať striktné v súvislosti s ochranou práv a slobôd iných, bezpečnosti štátu, verejného poriadku, ochranou verejného zdravia a mravnosti (porov. čl. 26 ods. 4 ústavy a obdobne čl. 10 ods. 2 dohovoru), a otázku, či nesplnenie požiadavky uloženej § 16 ods. 3 písm. b) zákona o vysielaní zo strany vysielateľa (médiá) sa dostáva do kolízie s verejným záujmom v zmysle čl. 26 ods. 4 ústavy a čl. 10 ods. 2 dohovoru, je potrebné skúmať vždy jednotlivo, vzhľadom na konkrétnosti daného prípadu a charakter nedodržania požiadavky na objektívne a nestranné informovanie.

61. Na tomto mieste ústavný súd, nadväzujúc na predchádzajúci bod, uvádza, že zákonné obmedzenie slobody prejavu médií požiadavkou na objektívne a nestranné informovanie v rámci spravodajských programov a politicko-publicistických programov a s tým spojenou právomocou rady pre vysielanie ukladať sankcie za porušenie tejto požiadavky nie je možné vyvodiť z ústavného práva jednotlivcov na prijímanie informácií (čl. 26 ods. 2 ústavy a čl. 10 ods. 1 dohovoru), keďže právo prijímať informácie zahŕňa právo prijímať informácie tak pravdivé, overiteľné a neutrálne, ako aj fiktívne, neoveriteľné, nepravdivé alebo pravdu skresľujúce či prezentujúce určitý svetonázor. Aj informácie, ktoré sú fiktívne, nepresné a nezakladajú sa na pravde, podnecujú recipienta pri konfrontácii s informáciou prijímanou z iných početných zdrojov informácií k tej istej téme ku kritickému mysleniu a potencujú vôľu po vyhľadaní a osvojení si iných názorov na tému. Uvedené smeruje k sebarealizácii človeka a podporuje nekončiaci spoločenský diskurz k téme. Ústavný súd hodnotí túto skutočnosť ako demokratický prvok slobodnej spoločnosti.

62. Ako už bolo vyššie naznačené, účelom zákonného obmedzenia slobody prejavu médií požiadavkou na objektívne a nestranné informovanie v rámci spravodajských programov a politicko-publicistických programov v zmysle § 16 ods. 3 písm. b) zákona o vysielaní a s tým spojenou právomocou rady pre vysielanie ukladať sankcie za porušenie tejto požiadavky je ochrana práv a slobôd iných, bezpečnosti štátu, verejného poriadku, ochrana verejného zdravia a mravnosti (porov. čl. 26 ods. 4 ústavy a obdobne čl. 10 ods. 2 dohovoru) a v istom zmysle implicitne s tým spojené napĺňanie požiadavky čl. 31 ústavy, a to v tom smere, že týmto zákonným obmedzením slobody prejavu v zmysle jeho textácie sa má predchádzať šíreniu a uvádzaniu jednostranných názorov, myšlienok a ideí na konkrétnu tému v rámci spravodajských programov a politicko-publicistických programov, ktoré pri ich jednostrannosti [t. j. nezabezpečení viacerých alebo opozičných názorov, myšlienok a ideí na konkrétnu tému, pričom termíny „objektívnosť“ a „nestrannosť“ sú vzájomne podmienené, t. j. čím viac rôznorodých názorov (kladných, záporných, opozičných, súhlasných a pod.) na danú tému médium odprezentuje, tým objektívnejší obraz o téme médium recipientom poskytne a zároveň nebude preferovaný niektorý názor na danú tému na úkor iných názorov] zároveň môžu, skúmajúc každý prípad jednotlivo, jeho konkrétnosti a s ohľadom na charakter šírenia a uvádzania jednostranných názorov, myšlienok a ideí, ako aj charakter samotných jednostranných názorov, myšlienok a ideí, znamenať ohrozenie práv a slobôd iných, bezpečnosti štátu, verejného poriadku, ohrozenie verejného zdravia a mravnosti. In concreto môže ísť napríklad o šírenie a uvádzanie jednostranných názorov, myšlienok alebo ideí úmyselne popierajúcich ľudské práva a slobody, popierajúce alebo schvaľujúce holokaust, zločiny politických režimov, podporujúcich náboženský extrémizmus a terorizmus, podporujúcich výlučne jednu politickú stranu, hnutie či skupinu s cieľom poškodiť na právach názorových a politických oponentov v rámci demokratického politického súboja

v podmienkach reprezentatívnej demokracie, podporujúcich totalitné štátne zriadenie alebo propagandu politických režimov založených na fašistickej, komunistickej alebo obdobnej ideológii, podporujúcich národnú, rasovú alebo etnickú nenávisť a pod. V uvedených intenciách sú povinné orgány verejnej moci interpretovať a aplikovať obmedzenie slobody prejavu vyplývajúce z § 16 ods. 3 písm. b) zákona o vysielaní.

63. V prípade, že orgány verejnej moci rozhodli, že vysielateľ porušil povinnosť (teda zákonné obmedzenie slobody prejavu) uloženú § 16 ods. 3 písm. b) zákona o vysielaní, a vysielateľ namieta, že tento zásah do jeho slobody prejavu [spočívajúci v rozhodnutí orgánov verejnej moci, že vysielateľ výkonom svojho práva na slobodu prejavu porušil § 16 ods. 3 písm. b) zákona o vysielaní] zo strany orgánov verejnej moci nebol ústavný (t. j. že vôbec nedošlo ku kolízii slobody prejavu c/a verejného záujmu na ochrane práv a slobôd iných, bezpečnosti štátu, verejného poriadku, ochrane verejného zdravia a mravnosti) alebo ústavne proporcionálny (t. j. že síce došlo ku kolízii slobody prejavu c/a verejného záujmu na ochrane práv a slobôd iných, bezpečnosti štátu, verejného poriadku, ochrane verejného zdravia a mravnosti, ale v konkrétnom prípade bolo potrebné dať prednosť slobode prejavu), ústavný súd skúma v prípade zásahu do slobody prejavu vysielateľa v záujme orgánmi verejnej moci tvrdenej ochrany práv a slobôd iných, bezpečnosti štátu, verejného poriadku, ochrany verejného zdravia a mravnosti, (I) či druh predmetného prejavu vysielateľa je chránený v zmysle čl. 26 ústavy a čl. 10 dohovoru, (II) či došlo k zásahu do slobody prejavu, (III) či uvedený zásah mal zákonný základ, (IV) a následne skúma samotný prejav perspektívou odpovedí na otázky najmä KTO (aké médium, resp. či redaktor, účastník diskusie, verejný funkcionár, súkromná osoba a pod.), O ČOM (na akú tému), ČO (aké názory, myšlienky a idey), KDE (v rámci akého spravodajského programu a politicko-publicistického programu), KEDY (či v rámci jedného spravodajského programu a politicko-publicistického programu, alebo opakovane vo viacerých spravodajských programoch a politicko-publicistických programoch a pod.) a AKO (spôsob, rozsah, formulácia a pod.) uviedol. Na základe odpovedí na dané otázky možno zistiť, či (IV.a) došlo k šíreniu a uvádzaniu jednostranných názorov, myšlienok a ideí na konkrétnu tému v rámci spravodajských programov a politicko-publicistických programov, ktoré samy osebe ešte neznamenajú kolíziu s verejným záujmom na ochrane práv a slobôd iných, bezpečnosti štátu, verejného poriadku, ochrane verejného zdravia a mravnosti alebo porušenie § 16 ods. 3 písm. b) zákona o vysielaní a možnosť sankcionovať vysielateľa, či (IV.b) pri kladnej odpovedi na predchádzajúcu otázku došlo ku kolízii dvoch ústavou chránených záujmov (sloboda prejavu vysielateľa c/a verejný záujem na ochrane práv a slobôd iných, bezpečnosti štátu, verejného poriadku, ochrane verejného zdravia a mravnosti) a či (IV.c) pri kladnej odpovedi na otázku v bode IV.b bolo ústavne proporcionálne (test proporcionality; bližšie k testu proporcionality aplikovanému ústavným súdom pozri nález sp. zn. II. ÚS 152/08 z 15. decembra 2009) zasiahnuť zo strany orgánov verejnej moci do slobody prejavu vysielateľa [konštatovať porušenie § 16 ods. 3 písm. b) zákona o vysielaní a sankcionovať za porušenie] v prospech ochrany práv a slobôd iných, bezpečnosti štátu, verejného poriadku, ochrany verejného zdravia a mravnosti.

Aplikácia uvedených záverov na prerokovávanú vec sťažovateľky

64. Sťažovateľke bola napadnutým rozhodnutím rady pre vysielanie uložená sankcia (upozornenie na porušenie zákona) za to, že 24. novembra 2010 o 19.30 h odvysielala v rámci programovej služby JOJ v programe Noviny krátku správu informujúcu o stiahnutí A. B. z kandidátky politickej strany SNS, v rámci ktorej bol sprostredkovaný jej kritický postoj k J. S.,

čím došlo podľa rady pre vysielanie k nezabezpečeniu objektívnosti a nestrannosti programu. Napadnuté rozhodnutie rady pre vysielanie napadla sťažovateľka v zmysle § 247 a nasl. zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok (ďalej aj „OSP“) na príslušnom súde návrhom na preskúmanie zákonnosti napadnutého rozhodnutia rady pre vysielanie. Krajský súd napadnutým rozhodnutím žalobu zamietol. Proti napadnutému rozhodnutiu krajského súdu podala sťažovateľka odvolanie. Najvyšší súdu napadnutým rozhodnutím potvrdil napadnuté rozhodnutie krajského súdu.

65. Po prvé (I) ústavný súd hodnotí, že odvysielanie krátkej správy v rámci audiovizuálneho (televízneho) prenosu sťažovateľkou, ktorej obsahom bolo informovanie o aktuálnom politickom dianí, nespadá pod nechránený prejav (resp. prejav „nízkej hodnoty“), a teda je plne kryté slobodou prejavu médií v zmysle čl. 26 ods. 1 a 2 ústavy a čl. 10 ods. 1 dohovoru a ochranou, ktorá sa slobode prejavu v demokratickom právnom štáte poskytuje.

66. Po druhé (II), tým, že rada pre vysielanie konštatovala porušenie § 16 ods. 3 písm. b) zákona o vysielaní, ktoré je zákonným obmedzením slobody prejavu, a uložila sankciu za toto porušenie, v spojení s rozhodnutiami všeobecných súdov, ktoré konštatovali zákonnosť a ústavnosť tohto postupu a napadnutého rozhodnutia rady pre vysielanie, došlo k zásahu do slobody prejavu sťažovateľky. Neobstojí tvrdenie najvyššieho súdu, že uložená sankcia nezasahuje do majetkovej sféry sťažovateľky, a preto nemohlo dôjsť k zásahu do jej slobody prejavu. Podľa ústavného súdu nie je dôležité, aký charakter sankcia má. Rozhodujúce je, že orgán verejnej moci vrchnostensky konštatoval porušenie zákonného ustanovenia, ktoré obmedzuje slobodu prejavu vysielateľov, a v záujme pôsobiť preventívne a represívne, a to aj vo vzťahu k budúcnemu výkonu sťažovateľkinho práva na slobodu prejavu, uložil sankciu. To znamená, že štát vrchnostensky (mocensky) zasiahol svojím rozhodnutím do sféry slobody prejavu sťažovateľky.

67. Po tretie (III), tento zásah bol z formálneho hľadiska vykonaný na základe zákonného splnomocnenia (prescribed by law; v judikatúre ESLP sa zisťovanie legality zásahu považuje za tretí krok päťstupňového testu „proporcionality“), ktoré oprávňuje radu pre vysielanie dohliadať na dodržiavanie zákona o vysielaní (§ 4 zákona o vysielaní) a umožňuje ukladať aj ten druh sankcie, ktorý bol sťažovateľke uložený (§ 64 a nasl. zákona o vysielaní).

68. Na tomto mieste je potrebné preskúmať samotný obsah prejavu (IV), ktorý bol sťažovateľke radou pre vysielanie vytknutý, a toto vytknutie bolo aprobované aj všeobecnými súdmi.

KTO – Zo spisu a napadnutých rozhodnutí vyplýva, že vytýkaný prejav pozostával z odvysielania informácie v rámci spravodajského programu Noviny, pričom išlo o oznámenie informácie, ktorú oznámil redaktor programu Noviny prečítaním tejto informácie.

O ČOM – Témou oznámenej informácie bolo aktuálne dianie vo verejne známej a aktívnej politickej strane SNS, konkrétne obsadenie a vylúčenie konkrétneho kandidáta (A. B.) z kandidátnej listiny pre voľby do mestského zastupiteľstva, ako aj stručný názor A. B. na situáciu v politickej strane SNS.

ČO – Obsahom oznámenej informácie boli tieto myšlienky: „A. B. je veľmi rozhorčená. V poslednej dobe sa jej úplne rúti politická kariéra v SNS. Nakoniec ju strana dokonca stiahla z kandidátky mestského zastupiteľstva v Č. Podľa jej slov je to pomsta za otvorenú kritiku J. S. Ten vraj využíva SNS pre svoje záujmy, teda ako prostriedok pre biznis.“ Uvedená informácia obsahovala aj obrazovú zložku, v ktorej boli zobrazení A. B. a J. S. v situáciách, keď spolu alebo samostatne vystupujú pred médiami.

KDE – Oznámenie uvedenej informácie bolo súčasťou vysielaného spravodajského programu Noviny, ktorý je súčasťou programovej skladby vysielateľa zabezpečovanej prostredníctvom programovej služby JOJ, a teda informácia bola odkomunikovaná prostredníctvom vysielaného audiovizuálneho televízneho prenosu 24. novembra 2010 o 19.30 h.

KEDY – Informácia bola recipientom oznámená prostredníctvom vysielaného audiovizuálneho televízneho prenosu 24. novembra 2010 o 19.30 h jednorazovo, v rámci jedného spravodajského programu, bez jeho opakovania alebo bližšieho neskoršieho doplnenia.

AKO – Informácia bola recipientom oznámená formou prečítania krátkej správy redaktorom spravodajského programu v spojení s vizuálnym (obrazovým) materiálom. Informácia bola stručná, jasná, vecná, obsahovala hodnotiaci úsudok redaktora vo vzťahu k osobe A. B. a jej politickej kariéry („A. B. je veľmi rozhorčená. V poslednej dobe sa jej úplne rúti politická kariéra v SNS“). Informácia bola aktuálna a odrážala v tom čase stav vecí v politickej strane SNS, bola zrozumiteľná. Redaktor situáciu v politickej strane SNS bližšie nehodnotil, nevňášal do správy vlastné preferencie vo vzťahu k zmieneným politicky činným osobám.

69. V tomto štádiu prieskumu vzhľadom na uvedené odpovede na už položené otázky a požiadavku § 16 ods. 3 písm. b) zákona o vysielaní je nutné posúdiť, či došlo zo strany sťažovateľky k šíreniu a uvádzaniu jednostranných názorov, myšlienok a ideí (IV.a) na konkrétnu tému v spravodajskej relácii Noviny.

70. Podľa ústavného súdu v krátkej správe odovysielanej sťažovateľkou v spravodajskom programe Noviny dňa 24. novembra 2010 informujúcej recipientov o aktuálnom dianí v politickej strane SNS bolo v rámci informácie oznámené iba stanovisko (názor) v tom čase politicky činnnej osoby A. B., podľa ktorého za situáciu v politickej strane SNS zodpovedá J. S., ktorý podľa vyjadreného názoru A. B. využíva politickú stranu SNS na svoje záujmy.

71. Na tomto mieste sa treba vrátiť k testu legality, nielen vo formálnom zmysle (bod 67), ale v tom zmysle, či bolo nutné vôbec dôkladne posudzovať objektivnosť a nestrannosť danej informácie, či daná konkrétna správa prekročila svojou povahou a intenzitou prah hypotézy normy, ktorá vyžaduje objektivnosť a nestrannosť spravodajstva. Tu je odpoveď ústavného súdu záporná. Predmetná správa bola vysielaná v rýchlom, highlightovom, teda nekomentárovom spravodajstve. Bola o tom, že konkrétna politička urobila nejaký krok, zdôvodnila ho a médium o tomto kroku a zdôvodnení informuje. Nebola to informácia o tom, čo robil, alebo nerobil pán S., kde by sa viac očakávalo jeho vyjadrenie, ale o tom, že SNS stiahla političku z kandidátky a tá to vníma ako pomstu. Z danej správy nevyplýva, že by televízia bola na strane političky. Z tohto pohľadu nemal zásah do slobody prejavu legálny základ. Áno, metodicky by sa dalo uvažovať tiež v režime testu nevyhnutnosti, teda že nebolo nevyhnutné chrániť objektivnosť a nestrannosť na úkor slobody prejavu. Pri nevyhnutnosti sa zamýšľame trochu viac, či predsa len správa nemohla byť neobjektívna a stranná, ale vo výsledku možno rovnako, vychádzajúc zo skutkového stavu, konštatovať, že daná správa nevyžadovala vyvažovanie a následnú mocenskú sankciu.

72. Z dôvodu celostného pohľadu a rozvoja ľudských práv treba ďalej uviesť, že je potrebné opätovne odmietnuť právny názor rady pre vysielanie, ako aj všeobecných súdov, že výkon práva na slobodu prejavu sa v tomto prípade sťažovateľky dostal do kolízie s právom verejnosti na objektívne informácie. Ako už ústavný súd uviedol (pozri bod 61), právo prijímať informácie v zmysle čl. 26 ods. 2 ústavy a čl. 10 ods. 1 dohovoru zahŕňa právo prijímať informácie tak pravdivé, overiteľné (pričom povinnosť poskytovať pravdivé a overiteľné

informácie sa vzťahuje na informovanie orgánov verejnej moci o svojej činnosti v zmysle čl. 26 ods. 5 ústavy) a neutrálne, ako aj fiktívne, neoveriteľné, nepravdivé alebo pravdu skresľujúce či prezentujúce určitý svetonázor. Právo na informácie v tomto prípade nie je referenčnou normou, ktorej ochranu by bolo možné pomeriavať so slobodou prejavu vysielateľov, teda sťažovateľky. V tomto smere všeobecné súdy a rada pre vysielanie aplikovali na sťažovateľkin prípad nesprávnu referenčnú ústavnú normu, v prospech domnejšej ochrany ktorej všeobecné súdy zasiahli do slobody prejavu sťažovateľky konštatovaním porušenia § 16 ods. 3 písm. b) zákona o vysielaní a aprobovaním uloženej sankcie. Slobodu prejavu sťažovateľky bolo možné obmedziť (zasiahnuť do rozhodnutia orgánu verejnej moci) iba v prípade kolízie s ochranou práv a slobôd iných, bezpečnosti štátu, verejného poriadku, ochranou verejného zdravia a mravnosti v zmysle čl. 26 ods. 4 ústavy alebo čl. 10 ods. 2 dohovoru.

73. Pokiaľ krajský súd odkázal (s čím sa v konečnom dôsledku stotožnil aj najvyšší súd) na judikatúru ESLP, z ktorej podľa najvyššieho súdu vyplýva „že občanom ako pasívnym recipientom informácií musí byť umožnené prijímať rozmanité informácie, aby si spomedzi nich mohli vybrať a utvoriť si pre danú otázku svoj vlastný názor, pričom práve pluralita myšlienok a informácií je to, čo robí demokratickú spoločnosť demokratickou“, ústavný súd pripomína, že uvedené stanovisko ESLP (vo veci Cetin and Others v. Turecko, č. 40153/98 a 40160/98, rozsudok ESLP z 13. 2. 2003), ako aj obdobné stanoviská a rozhodnutia týkajúce sa slobody prejavu a úloh médií a štátu v pluralitnej demokratickej spoločnosti, na ktoré ústavný súd už odkázal a z ktorých citoval, je namierené primárne voči štátu a jeho pozitívnemu záväzku konať tak (napr. prijatím vhodnej legislatívy), aby zabezpečil pluralitné zdroje informácií v spoločnosti, možnosť viacerých súkromných médií na mediálnom trhu, aby občanom bolo umožnené prijímať rozmanité informácie, aby si spomedzi nich mohli vybrať a utvoriť si pre danú otázku svoj vlastný názor.

74. V citovanom rozhodnutí ESLP vo veci Cetin and Others v. Turecko sa vec týkala zákazu distribúcie tureckého denníka v konkrétnom regióne Turecka, pričom vláda Turecka argumentovala, že nejde o zásah do slobody prejavu novinárov, keďže v krajine pôsobí mnoho iných denníkov a periodík, kde sa môžu títo novinári uplatniť a publikovať svoje myšlienky a názory. Tieto závery vlády Turecka ESLP odmietol s tým, že tlač zohráva kľúčovú úlohu v demokratickej spoločnosti a občanom ako pasívnym recipientom informácií musí byť umožnené prijímať rozmanité informácie, aby si spomedzi nich mohli vybrať a utvoriť si pre danú otázku svoj vlastný názor, pričom práve pluralita myšlienok a informácií je to, čo robí demokratickú spoločnosť demokratickou (ibid. bod 64). Z uvedeného vyplýva, že aj v tomto prípade ESLP požiadavku zabezpečiť pluralitu zdrojov a informácií smeroval voči štátu a jeho pozitívnemu záväzku.

75. Možno ešte doplniť, že sťažovateľkou odvysielaná informácia nebola predmetom opakovaného a dlhodobého šírenia zo strany sťažovateľky. Vzhľadom na jej obsah, formu, jednorazovosť a intenzitu informácia nebola schopná ovplyvniť recipienta v tom smere, že by na jej základe mal nedostatočný (príp. zavádzajúci) obraz o politickej situácii v politickej strane SNS, v dôsledku čoho by bol recipient ovplyvnený (pozitívne či negatívne) v prípadnom uplatnení aktívneho volebného práva vo vzťahu k politickej strane SNS. Rovnako táto informácia nebola schopná najmä pre jej jednorazovosť, neopakovateľnosť a nízku intenzitu zasiahnuť do demokratického volebného procesu alebo do politického uplatnenia politickej strany SNS alebo deformovať všeobecný politický súboj, či marit' chod akýchkoľvek verejných procesov štandardne sa uplatňujúcich v demokratickom verejnom živote.

76. Občania (recipienti informácií) nie sú „šedá masa“, rozhodovanie a utváranie názorov ľudí nie je závislé od jednej spravodajskej relácie a v nej odprezentovaných názorov alebo jednej krátkej správy či jednej politicko-publicistickej diskusie. V dobe plurality zdrojov informácií je v zásade každá téma týkajúca sa verejného (politického) života predmetom diskusie na viacerých verejných fórach a v publicistických príspevkoch či rozmanitých spravodajských programoch viacerých médií. Aj téma politickej situácie v politickej strane SNS bola v tom čase široko diskutovanou témou vo viacerých médiách, a to tak tlačových, ako aj audiovizuálnych. Recipient bol konfrontovaný s pluralitnými informáciami na danú tému a utváranie názoru na konkrétne otázky spojené s politickou stranou SNS a osobou J. S. nemohli byť ústavne nedovoleným spôsobom ovplyvnené sťažovateľkiným jednorazovým odvysielaním jednostranného lakonického názoru A. B. Naopak, politická strana SNS v tom čase verejne odkomunikovala svoje stanoviská týkajúce sa vnútornej situácie v tejto politickej strane prostredníctvom viacerých médií, ako aj stanovisko k výroku A. B.

77. Ústavný súd uzatvára, že informácia odvysielaná sťažovateľkou nebola spôsobilá svojou povahou aktivovať meritórne uvažovanie o objektívnosti a nestrannosti a už vôbec nie dostať sa do kolízie s konkrétnym verejným záujmom v zmysle čl. 26 ods. 4 ústavy alebo čl. 10 ods. 2 dohovoru, ktorého ochrana by si vyžadovala intervenciu štátu (rady pre vysielanie) v podobe rozhodnutia rady pre vysielanie o porušení § 16 ods. 3 písm. b) zákona o vysielaní.

78. Na tomto mieste je preto bez právneho významu pokračovať v teste proporcionality (IV.c) v zmysle skúmania, či bol zásah do slobody prejavu sťažovateľky primeraný ochrane verejného záujmu v zmysle čl. 26 ods. 4 ústavy a čl. 10 ods. 2 dohovoru, keďže v zmysle predchádzajúcich stanovísk nemohol smerovať k ochrane práv a slobôd iných, bezpečnosti štátu, verejného poriadku, ochrane verejného zdravia a mravnosti v zmysle čl. 26 ods. 4 ústavy alebo čl. 10 ods. 2 dohovoru. Zásah do slobody prejavu sťažovateľky by teda zároveň neprešiel testom dostatočne dôležitého cieľa (test of legitimate aim/effect; v zmysle judikatúry ESLP spravidla štvrtým krokom testu „proporcionality“), teda testom vhodnosti (Geeignetheit) a testom racionálnej väzby medzi zásahom a cieľom, keďže cieľ, ktorý by bol dostatočne dôležitý na ospravedlnenie zásahu, v tomto prípade ani neexistoval, o to viac k jeho ochrane zásah do slobody prejavu sťažovateľky ani nemohol smerovať.

79. Tým, že najvyšší súd v rámci konania o odvolaní sťažovateľky proti napadnutému rozhodnutiu krajského súdu sám interpretoval a aplikoval § 16 ods. 3 písm. b) zákona o vysielaní (najmä interpretácia pojmov „objektívnosť“ a „nestrannosť“) v spojení s právom na slobodu prejavu podľa čl. 26 ods. 1 a 2 ústavy a čl. 10 ods. 1 dohovoru a ústavnou limitáciou v zmysle čl. 26 ods. 4 ústavy a čl. 10 ods. 2 dohovoru spôsobom, ktorý nezodpovedá ústavným požiadavkám na ochranu slobody prejavu sťažovateľky v zmysle čl. 26 ods. 1 a 2 ústavy a čl. 10 ods. 1 dohovoru, pričom zároveň aproboval identickú interpretáciu uvedených právnych noriem zo strany krajského súdu a rady pre vysielanie, porušil sťažovateľkino právo na slobodu prejavu a základné právo slobodne rozširovať informácie podľa čl. 26 ods. 1 a 2 v spojení s čl. 26 ods. 4 ústavy a právo na slobodu prejavu podľa čl. 10 ods. 1 v spojení s čl. 10 ods. 2 dohovoru.

K namietanému porušeniu základného práva sťažovateľky podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru

80. Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho vec bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o akomkoľvek trestnom čine, z ktorého je obvinený.

81. Pri rozhodovaní orgánov verejnej moci (t. j. aj súdov) o právach a povinnostiach fyzických osôb a právnických osôb v konkrétnom právom upravenom procese je nevyhnutné akcentovať princípy demokratického právneho štátu formujúce každé konanie. Tieto princípy nachádzame v ústave v čl. 46 a nasl. (právo na súdnu a inú právnu ochranu), ako aj v čl. 6 ods. 1 dohovoru (právo na spravodlivý proces).

82. Článok 46 ods. 1 ústavy je primárnou ústavnou bázou pre zákonom upravené konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky príslušných na poskytovanie právnej ochrany, a tým aj „bránou“ do ústavnej úpravy jednotlivých aspektov práva na súdnu a inú právnu ochranu zakotvených v čl. 46 až čl. 50 ústavy (porov. I. ÚS 117/05). Podľa stálej judikatúry ústavného súdu je účelom práva na súdnu ochranu (čl. 46 ods. 1 ústavy), ako aj práva na spravodlivý proces (čl. 6 ods. 1 dohovoru) zaručiť každému prístup k súdu, čomu zodpovedá povinnosť všeobecného súdu viazaného procesnoprávnymi a hmotnoprávnymi predpismi, dodržiavanie ktorých je garanciou práva na súdnu ochranu, vo veci konať a rozhodnúť (porov. II. ÚS 88/01). Súd nemusí rozhodovať v súlade so skutkovým a právnym názorom účastníka konania, je však povinný na zákonom predpokladané a umožnené procesné úkony účastníka primeraným, zrozumiteľným a ústavne akceptovateľným spôsobom reagovať v súlade s platným procesným právom (porov. v tomto zmysle IV. ÚS 252/04, IV. ÚS 329/04, IV. ÚS 340/04, III. ÚS 32/07), najmä s ustanovením § 157 ods. 2 OSP, v ktorom sú upravené náležitosti odôvodnenia rozsudku.

83. Súčasťou procesných záruk spravodlivého rozhodnutia, resp. minimálnych garancií procesnej povahy je, ako už bolo uvedené, taktiež právo na odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne dáva odpovede na právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany a z ktorého musí byť, bez ohľadu na to, či sa odvolací (prípadne dovolací) súd stotožní a inkorporuje odôvodnenie rozhodnutí inštančne nižších súdov, zrejme, že sa zaoberal a vyjadril k esenciálnym otázkam vzťahujúcim sa na ním prejednávanú vec a neuspokojil sa bez ďalšieho so závermi inštančne nižších súdov (porov. napr. Helle v. Fínsko, č. 20772/92, rozsudok ESLP z 19. 12. 1997, bod 60; Rajkovič v. Chorvátsko, č. 50943/99, rozhodnutie ESLP o prijateľnosti z 3. 5. 2001, bod 2).

84. Rozhodnutie všeobecného súdu musí obsahovať dostatok skutkových a právnych záverov, pričom tieto závery nesmú byť svojvoľné alebo zjavne neodôvodnené.

85. Podľa názoru ústavného súdu najvyšší súd sa v napadnutom rozhodnutí nevysporiadal so všetkými, pre spravodlivé a ústavne udržateľné rozhodnutie v sťažovateľkinej veci ťažiskovými argumentmi, ktoré sťažovateľka predniesla. Najvyšší súd nereagoval v napadnutom uznesení na z pohľadu ústavného súdu kľúčový argument sťažovateľky, ktorá v odvolaní namietala, že zásah do jej práva na slobodu prejavu zo strany rady pre vysielanie a krajského súdu nebol proporcionálny. Sťažovateľka poukázala na skutočnosť, že napadnuté rozhodnutie rady pre vysielanie, ako aj napadnuté rozhodnutie krajského súdu sa nezaoberali legalitou, legitimitou a nevyhnutnosťou zásahu do jej slobody prejavu, pričom podľa sťažovateľky zásah do jej slobody prejavu by neprešiel týmto testom proporcionality. Najvyšší súd síce v napadnutom rozhodnutí poukázal na zákonné znenie § 16 ods. 3 písm. b) zákona o vysielaní, avšak nijakým spôsobom sa nevysporiadal so sťažovateľkou nastolenou otázkou, či uvedený zásah do slobody prejavu sťažovateľky bol legitímny a nevyhnutný, resp. či

v uvedenom prípade vzhľadom na obsah sťažovateľkou odvysielanej informácie vôbec existoval legitímny cieľ, ochrana ktorého by si vyžadovala zásah do slobody prejavu sťažovateľky prijatím napadnutého rozhodnutia rady pre vysielanie a napadnutého rozhodnutia krajského súdu a aplikáciu § 16 ods. 3 písm. b) zákona o vysielaní (teda či došlo ku kolízii dvoch ústavou chránených záujmov).

86. Už uvedený nedostatok napadnutého rozhodnutia najvyššieho súdu postačuje na konštatovanie porušenia sťažovateľkinho práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivý súdny proces podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru z dôvodu jeho zjavnej neodôvodnenosti, keďže najvyšší súd neodpovedal v napadnutom rozhodnutí na právne relevantné ťažiskové otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany poskytovanej sťažovateľke v konaní o odvolaní proti napadnutému rozhodnutiu krajského súdu.

87. Nota bene ústavný súd dopĺňa, že podmienku aplikácie čl. 6 ods. 1 dohovoru na konanie pred najvyšším súdom v rámci správneho súdnictva ústavný súd považuje za splnenú v zmysle judikatúry ESLP, v zmysle ktorej sa čl. 6 ods. 1 dohovoru vzťahuje aj na konania pred odvolacím alebo kasačným súdom, pokiaľ je otázkou tohto konania aj ochrana dohovorom chránených záujmov dotknutej osoby (porov. *Delcourt v. Belgicko*, č. 2689/65, rozsudok ESLP zo 17. 1. 1970, body 25 – 26), pričom z hľadiska *ratione materiae* sa konanie pred najvyšším súdom týkalo o. i. aj práva zaručeného dohovorom (právo na slobodu prejavu podľa čl. 10 ods. 1 dohovoru), pričom v takom prípade je čl. 6 ods. 1 aplikovateľný aj na konanie pred správnym súdom (rovnaké závery porov. *mutatis mutandis* napr. v *Uzukauskas v. Litva*, č. 16965/04, rozsudok ESLP zo 6. 7. 2010, body 32 – 39).

K namietanému porušeniu základných práv sťažovateľky podľa čl. 26 ods. 3 a čl. 46 ods. 2 ústavy a práv podľa čl. 6 ods. 3 dohovoru

88. Podľa čl. 26 ods. 3 ústavy cenzúra sa zakazuje.

Podľa čl. 46 ods. 2 ústavy kto tvrdí, že bol na svojich právach ukrátený rozhodnutím orgánu verejnej správy, môže sa obrátiť na súd, aby preskúmal zákonnosť takéhoto rozhodnutia, ak zákon neustanoví inak. Z právomoci súdu však nesmie byť vylúčené preskúmanie rozhodnutí týkajúcich sa základných práv a slobôd.

Podľa čl. 6 ods. 3 dohovoru každý, kto je obvinený z trestného činu, má tieto minimálne práva:

a) byť bez meškania a v jazyku, ktorému rozumie, podrobne oboznámený s povahou a dôvodom obvinenia vzneseného proti nemu;

b) mať primeraný čas a možnosti na prípravu svojej obhajoby;

c) obhajovať sa osobne alebo prostredníctvom obhajcu podľa vlastného výberu, alebo pokiaľ nemá dostatok prostriedkov na zaplatenie obhajcu, aby sa mu poskytol bezplatne, ak to záujmy spravodlivosti vyžadujú;

d) vypočúvať alebo dať vypočúvať svedkov proti sebe a dosiahnuť predvolanie na vypočúvanie svedkov vo svoj prospech za rovnakých podmienok, ako v prípade svedkov proti nemu;

e) mať bezplatnú pomoc tlmočníka, ak nerozumie jazyku používanému pred súdom, alebo ak týmto jazykom nehovorí.

89. Cenzúra (priama cenzúra) v ústavnoprávnom ponímaní znamená najmä politicky motivovaný zásah orgánov verejnej moci do slobody prejavu dotknutého subjektu (porov. III. ÚS 308/06) spočívajúci v posudzovaní obsahu názorov, myšlienok, ideí, faktov, ako aj formu ich šírenia a zobrazenia, ktoré zamýšľa dotknutý subjekt (fyzická osoba, médium,

vydavateľ a pod.) v budúcnosti šíriť (ex ante kontrola) alebo ktoré už boli verejnosti sprístupnené (ex post kontrola) s cieľom predovšetkým z politických dôvodov pozmeniť alebo úplne negovať tieto názory, myšlienky, idey alebo fakty alebo ich formu šírenia a zobrazovania (porov. mutatis mutandis III. ÚS 42/09). Charakter priamej cenzúry môže mať aj zásah do slobody prejavu spočívajúci v zákaze šírenia alebo dodatočnom zákaze šírenia určitého druhu informácií, ktoré boli v minulosti bez obmedzení šírené (napr. zákaz alebo dodatočný zákaz vydávať tlač, zákaz alebo dodatočný zákaz pôsobiť médiu na mediálnom trhu, zákaz verejne publikovať alebo zákaz ďalej verejne publikovať a pod.) z dôvodov vzťahujúcich sa na dotknutý subjekt alebo obsah šírených názorov, myšlienok, ideí, ktoré dotknutý subjekt v minulosti alebo v danom čase šíril alebo šíriť chcel, ak nejde o zákaz alebo dôvody, ktoré sú ústavou alebo dohovorom ospravedlniteľné, resp. ide o zákaz a dôvody politicky motivované v zmysle politickej „nevhodnosti“ dotknutého subjektu alebo určitého druhu informácií.

90. V prípade sťažovateľky však sťažovateľke nebolo zabránené verejne odprezentovať informáciu ani nebolo do obsahu informácie dodatočne (ani počítačne) fakticky alebo materiálne zasahované zo strany orgánov verejnej moci v zmysle v predchádzajúcom bode uvedených kritérií. Napadnuté rozhodnutie rady pre vysielanie a napadnuté rozhodnutia všeobecných súdov ani nijako neovplyvnili právo sťažovateľky naďalej pôsobiť na mediálnom trhu.

91. Z uvedeného dôvodu ústavný súd konštatuje, že základné právo vyplývajúce sťažovateľke z čl. 26 ods. 3 ústavy nebolo napadnutým rozhodnutím najvyššieho súdu porušené.

92. K namietanému porušeniu čl. 46 ods. 2 ústavy ústavný súd konštatuje, že táto ústavná norma upravuje primárne právo toho, kto tvrdí, že bol na svojich právach ukrátený rozhodnutím orgánu verejnej správy, obrátiť sa pri zákonom (najmä OSP) splnených podmienok na súd, aby preskúmal zákonnosť takéhoto rozhodnutia. Výklad ustanovení OSP zo strany súdu pri rozhodovaní o splnení podmienok na podanie žaloby o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia orgánu verejnej správy musí rešpektovať ústavné garancie práva na súdnu ochranu. Pri samotnom prieskume rozhodnutia orgánu verejnej správy správnym súdom sa uplatňujú princípy vyplývajúce z čl. 46 ods. 1 ústavy (porov. napr. IV. ÚS 102/08).

93. Ústavný súd konštatuje, že sťažovateľke nebolo postupom najvyššieho súdu odopreté právo podať žalobu o preskúmanie zákonnosti napadnutého rozhodnutia rady pre vysielanie ani podať odvolanie proti napadnutému rozhodnutiu krajského súdu. Najvyšší súd sa podaným odvolaním zaoberal v zmysle dodržania procesného postupu upraveného OSP a svoje závery formuloval v napadnutom rozhodnutí najvyššieho súdu, t. j. vo veci rozhodol.

94. Pravdou však zostáva, že napadnutým rozhodnutím najvyššieho súdu ako súdu odvolacieho v rámci správneho súdnictva neboli vzhľadom na jeho obsah (resp. obsah právnych záverov) dodržané princípy vyplývajúce z čl. 46 ods. 1 ústavy vzťahujúce sa aj na správne súdnictvo (pozri závery ústavného súdu k namietanému porušeniu čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru). Keďže ústavný súd vyslovil porušenie sťažovateľkiných práv zaručených čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým rozhodnutím najvyššieho súdu, nepovažoval aj vzhľadom na závery prezentované v predchádzajúcom bode za ústavne relevantné vysloviť osobitne porušenie sťažovateľkiných práv garantovaných čl. 46 ods. 2 ústavy napadnutým rozhodnutím najvyššieho súdu.

95. Čo sa týka namietaného porušenia sťažovateľkiných práv vyplývajúcich z čl. 6 ods. 3 dohovoru napadnutým rozhodnutím najvyššieho súdu, ústavný súd konštatuje, že sťažovateľka nebola v konaní pred najvyšším súdom v postavení osoby obvinenej z trestného činu, resp.

z činu, ktorý je v zmysle judikatúry ESLP považovaný za trestný. Rovnako charakter konania pred najvyšším súdom nemožno hodnotiť ako trestný.

96. Vzhľadom na charakter konania pred radou pre vysielanie a sankcie, ktoré je rada pre vysielanie oprávnená v zmysle zákona o vysielaní uložiť, by však bolo ústavne relevantné aplikáciu/neaplikáciu čl. 6 ods. 3 dohovoru na konanie pred radou pre vysielanie v sťažovateľkinom prípade posúdiť na základe tzv. Engelovských kritérií ustálených primárne pre účely interpretácie pojmu „trestné obvinenie“ v zmysle čl. 6 dohovoru (porov. Zolotukhin v. Rusko, č. 14939/03, rozsudok Veľkej komory ESLP z 10. 2. 2009, bod 53; Khmel v. Rusko, č. 20383/04, rozsudok ESLP z 12. 12. 2013, bod 59). Uvedené posúdenie by bolo primárne úlohou krajského súdu a následne odvolacieho najvyššieho súdu, pričom ústavný súd by mohol porušenie čl. 6 ods. 3 dohovoru v súvislosti s napadnutým rozhodnutím najvyššieho súdu skúmať iba v prípade, že sťažovateľka sa ochrany práv vyplývajúcich z čl. 6 ods. 3 dohovoru domáhala už v konaní pred krajským súdom a následne najvyšším súdom, a tieto by sa vôbec nezaoberali otázkou aplikácie čl. 6 ods. 3 dohovoru alebo nesprávne vyhodnotili aplikáciu čl. 6 ods. 3 dohovoru na konanie pred radou pre vysielanie. Ústavný súd však z priložených príloh zistil, že sťažovateľka sa v podanej žalobe o preskúmanie zákonnosti napadnutého rozhodnutia rady pre vysielanie ani v odvolaní proti napadnutému rozhodnutiu krajského súdu nedomáhala ochrany práv podľa čl. 6 ods. 3 dohovoru a námietku porušenia práv podľa čl. 6 ods. 3 dohovoru vzniesla až pred ústavným súdom.

97. Z uvedených dôvodov ústavný súd konštatuje, že právo sťažovateľky podľa čl. 6 ods. 3 dohovoru nebolo napadnutým rozhodnutím najvyššieho súdu porušené.

V.

98. Ústavný súd napokon rozhodol podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde aj o úhrade trov konania sťažovateľky, ktoré jej vznikli v súvislosti s jej právnym zastupovaním advokátom Mgr. Petrom Ďurčekom v konaní pred ústavným súdom.

99. Ústavný súd pri priznaní úhrady trov právneho zastúpenia vychádzal z § 1 ods. 3, § 11 ods. 3 a § 16 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“).

100. Ústavný súd priznal sťažovateľke úhradu trov právneho zastúpenia za tri úkony právnej služby – dva úkony právnej služby v roku 2012 (prevzatie a príprava zastúpenia a podanie sťažnosti) a jeden úkon právnej služby v roku 2014 (vyjadrenie k stanovisku najvyššieho súdu na výzvu ústavného súdu).

101. Podľa Štatistického úradu Slovenskej republiky bola priemerná mesačná mzda v národnom hospodárstve Slovenskej republiky v prvom polroku 2011 vo výške 763 eur a v prvom polroku 2013 vo výške 804 eur (§ 1 ods. 3 vyhlášky). Ústavný súd priznal úhradu trov právneho zastúpenia za dva úkony právnej služby v roku 2012 v zmysle § 11 ods. 3 vyhlášky v sume 254,33 eur (2 x 127,16 eur) a 2 x režijný paušál v zmysle § 16 ods. 3 vyhlášky spolu v sume 15,26 eur (2 x 7,63 eur). Ústavný súd priznal úhradu trov právneho zastúpenia taktiež za jeden úkon právnej služby v roku 2014 v zmysle § 11 ods. 3 vyhlášky v sume 134 eur a 1 x režijný paušál v zmysle § 16 ods. 3 vyhlášky v sume 8,04 eur. Podľa zoznamu daňových subjektov registrovaných pre daň z pridanej hodnoty (ďalej len „DPH“) Finančnej správy Slovenskej republiky je Advokátska kancelára Bugala – Ďurček, s. r. o., v rámci ktorej pôsobí advokát sťažovateľky, subjektom registrovaným pre DPH (IČ DPH SK2022313073). Ústavný

súd priznal sťažovateľke úhradu trov právneho zastúpenia spolu v sume 493,96 eur (411,63 eur + 20 % DPH).

102. Ústavný súd nepriznal sťažovateľke finančné zadosťučinenie, keďže v danom prípade porušenie ústavou a dohovorom zaručených práv sťažovateľky je v plnej miere kompenzované zrušením napadnutého rozhodnutia najvyššieho súdu. Preto nebolo možné vyhovieť požiadavke sťažovateľky na priznanie primeraného finančného zadosťučinenia (bod 5 výroku nálezu).